

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 10 JANUARI 1934

No. 941

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennepe; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennepe; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Reugers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangetekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatsweg.

9 JANUARI 1934.

Van de geldmarkt vallen geen bijzonderheden te melden; de middelen bleven onveranderd ruim. Priivaat-disconto $\frac{1}{2}$ pCt., call voor zoover te plaatsen $\frac{1}{4}$ pCt. en-prolongatie nog steeds 1 pCt.

* * *

Ook op de wisselmarkt was het heel rustig. Aller verwachtingen ten spijt zijn de Dollars tenslotte toch nog opgelopen: van 1.57 is de notering na enkele schommelingen op 1.60 gekomen. Ponden bewogen zich de geheele week tusschen de 8.07 $\frac{1}{2}$ en 8.12 $\frac{1}{2}$; gisterenmiddag was er heel veel vraag, waardoor de koers van 8.13 $\frac{1}{2}$ opliep. De \$/£ notering kwam van 5.14 op 5.09. Marken lagen aangeboden; er waren in het midden der week geruchten, dat de geheele handel van vrije Marken zou worden uitgeschakeld, omdat Duitschland met alle landen een algeheele clearing zou willen instellen. Hoe het met deze voornemens eigenlijk staat is nog onbekend, doch men houdt er toch eenigszins rekening mede, dat men onverwacht voor moeilijkheden kan worden geplaatst. Van 59.35 kwam de koers op 59.07 $\frac{1}{2}$, slot 59.14. De diverse Sperrmarksoorten waren meer aangeboden. Onder den invloed van de politieke gebeurtenissen liep de Fransche Franc van 9.77 op 9.73 $\frac{1}{4}$ terug. Ponden tegen Francs waren weer meer gezocht en kwamen van 82.85 op 83.40. Belga's bleven zich in de buurt van 34.60 bewegen, na een oogenblik tot op 34.55 te zijn ingezakt. Zwitsersche Francs verbeterden aanvankelijk tot 48.22 $\frac{1}{2}$, doch liepen daarna weder tot 48.16 terug. Canadeesche Dollars noteerden ongeveer gelijk met New-York. Argentijnsche Pesos 37 $\frac{1}{4}$ —38 $\frac{1}{4}$.

Op de termijnmarkt werden Pondenlevering één en drie maanden gezocht; zij noteerden resp. $\frac{5}{16}$ en $\frac{7}{8}$ c. disagio. Dollars op latere levering deden 1 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ c. disagio.

Op de goudmarkt werden er kleine postjes baren levering Londen verhandeld, waarvoor f 1653.50 betaald werd. Baren levering Amsterdam noteerden f 1652.50. Sovereigns 12.32, Eagles 2.50 $\frac{1}{4}$. Marken banknoten zijn eerder aangeboden; de koers is ongeveer 59.—.

INHOUD.

	Blz.
LANDBOUWSTEUN EN ECONOMISCHE POLITIEK door Dr. H. M. H. A. van der Valk	22
Eigen merken van den detailhandel door Dr. Th. van Luttelaer	24
De Nederlandsche spoorwegen en de concurrentie door Ir. H. E. Verschoor	26
De Indische middelen over Juli 1933	26
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De positie van Nederland in den buitenlandschen handel van Palestina door Dr. A. Marcus	27
AANTEKENINGEN:	
Couponbelasting	28
Bescherming van den Landbouw in Engeland	28
Wereldproductie en wereldhandel in het derde kwartaal van 1933	30
Koffie-statistiek over December 1933	30
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	31
INGEZONDEN STUKKEN:	
Arbeidsbesparing en werkloosheid door Mej. Dr. E. C. van Dorp met Naschrift van Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	31
ONTVANGEN BOEKEN	31
MAANDLIJFERS:	
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.	32
Overzicht van de Indische middelen	32
STATISTIEKEN	33—36
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

LANDBOUWSTEUN EN ECONOMISCHE POLITIEK.

In een vorig artikel hebben wij een berekening gemaakt van den druk, dien de landbouwsteun op het budget van verschillende groepen van onze bevolking legt, een druk, die, zooals wij hebben geconstateerd, hypothetische waarde heeft.¹⁾ Men kan namelijk niet zeggen, dat, indien steun aan den landbouw achterwege was gebleven, de kosten van levensonderhoud met de door ons berekende percentages zouden zijn gedaald. Wij kunnen ons bijv. voorstellen, dat de tendens tot huurdaling dan niet in die mate had plaats gevonden als thans het geval is, vooral wat de woningen van arbeiders en werklozen betreft. Het is namelijk zeer opmerkelijk, dat het vraagstuk van de huishuren acuter is geworden, naar mate de landbouwsteun is toegenomen.

De verklaring voor dit verschijnsel ligt voor de hand. Bestudeert men een budget van werklozen of van arbeiders in onbeschutte bedrijven, dan ziet men, dat het bijna geheel besteed wordt voor voedingsmiddelen, andere noodzakelijke levensbehoefden (kleding, schoeisel, brandstof, enz.) en huur.²⁾ Wordt nu bij een dergelijk budget een van deze posten extra belast, dan moet dat op de overige deelen worden gevonden.³⁾ Door den landbouwsteun, die, zooals wij vroeger hebben geconstateerd, zwaarder drukt op de lagere dan op de hogere inkomens, moest een uitweg worden gevonden; de spanning in het budget werd te groot. Vandaar, dat het huurvraagstuk bij arbeiderswoningen op het oogenblik zoo acuut is. Het houdt nauw verband met den landbouwsteun.

De regering heeft met dezen landbouwsteun, vermoedelijk onbewust, een tendens tot huurdaling van arbeiderswoningen teweeggebracht. Dat deze huurdaling geen grootere afmetingen kan aannemen — ondanks den druk van de verhoogde prijzen van voedingsmiddelen en de dalende inkomsten — wijst erop, dat een verdere huurdaling over het algemeen thans afhankelijk is van de medewerking van de Overheid. De vaste lasten, straatbelasting, erfpacht enz. moeten worden verlaagd, indien de huren verder omlaag willen en zodoende een flinke daling van de kosten van levensonderhoud kunnen veroorzaken. Wij hebben er reeds vroeger op gewezen, dat zich hier een conflict openbaart tusschen de monetaire en de economische politiek van de regering⁴⁾.

* * *

Een zelfde conflict, maar van anderen aard, is bij den landbouwsteun op te merken. De uitvoer van de meeste van onze agrarische producten is sterk gedaald als gevolg van te hoge invoerrechten, contingentteering van den invoer of andere protectionistische maatregelen, die het buitenland heeft ingevoerd.

Het ligt nu voor de hand om te veronderstellen, dat voor het verloren gegane afzetgebied in het buitenland een, zij het weliswaar gedeeltelijke, compensatie in het binnenland zou worden gezocht. Wat neemt men echter waar? In plaats van het binnenlandsche afzetgebied te verruimen, gaat ook deze

¹⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 13 Dec. jl.

²⁾ Hierbij wordt de vraag buiten beschouwing gelaten, of de post huur op het budget van arbeiders reeds vóór de depressie niet een al te groot percentage uitmaakte, waardoor de gevolgen van dalende inkomsten op de overige deelen van het budget direct veel zwaarder moesten worden gevoeld.

³⁾ Volledigheidshalve voegen wij hier direct bij, dat de sterke daling van de prijzen van agrarische producten aan het einde van 1931 en de eerste helft van 1932 o.i. een belangrijke oorzaak is geweest, dat bij de toen reeds dalende inkomsten van vele groepen van arbeiders, de huren van arbeiderswoningen bijna niet of althans niet sterk zijn gedaald. Voor verschillende groepen van arbeiders was de daling van de prijzen van voedingsmiddelen grooter dan de loondaling. Vooral in de beschutte bedrijven zijn de reële lonen toen zeer sterk gestegen.

⁴⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 15 Nov. jl.

markt voor een deel voor onzen Landbouw verloren. Immers, prijsstijging leidt tot vermindering van consumptie en al mag een belangrijk deel van de agrarische productie een inelastische vraag ontmoeten, de budget-statistiek wijzen er duidelijk op, dat de consumptie quantitatief en kwalitatief afneemt bij dalende inkomsten.

Dit feit geeft ons aanleiding tot de vraag, of de vorm van steunheffing niet, economisch gezien onjuist is. Uit de inkomensstatistiek van 1931/1932 blijkt, dat 71 pCt. van het aantal aangeslagenen minder dan f 2001 verdient. Het grootste deel van onze bevolking wordt zodoende door den landbouwsteun zwaarder belast dan de meergegoeden. Het nadeel hiervan is, dat het verbruik van agrarische producten aanzienlijk minder is dan in geval van een progressieve belasting. Dit lijkt ons een principiële fout in den opzet van de crisisheffingen op landbouwproducten. Immers, door deze politiek worden de gevolgen van afzettingen in het buitenland versterkt in plaats van verzwakt.

Op grond van het bovenstaande is de vraag gerechtvaardigd, of zich hier niet het bekende verschijnsel van den vicieuze cirkel openbaart. De gedaalde inkomsten leiden op zichzelf reeds tot een afnemend verbruik, de landbouwsteun met zijn prijsverhoogende werking versterkt deze tendens, het afnemend verbruik leidt — indien de productie niet drastisch hierbij wordt aangepast — tot nieuwe moeilijkheden, dus tot verderen steun, hetgeen het verbruik opnieuw vermindert, enz.

* * *

De tegenwoordige wijze van steunheffing heeft ook een socialen kant. Immers, het is uit onze berekening gebleken, dat de minstdraagkrachtigen het sterkst worden belast. De vraag rijst daarom, of dit een billijke verdeling van de lasten is.

Deze vraag kunnen wij niet direct beantwoorden, omdat de steunheffing misschien een dieperen achtergrond heeft. Zij hangt namelijk direct samen met de loonpolitiek en de werklozensteunpolitiek. De uitkeering aan werklozen is in de depressie tot het begin van 1932 weliswaar nominaal gelijk gebleven, maar reëel gestegen door de sterke daling van de prijzen van voedingsmiddelen enz. Hetzelfde geldt voor de loonen, die gelijk zijn gebleven of minder zijn gedaald dan de kosten van levensonderhoud. Sedert de in werking treding van de agrarische steunmaatregelen zijn de reële loonen over het algemeen gedaald, het sterkst natuurlijk die, welke ook nominaal zijn gedaald. In principe is hiermede, wat loonen en salarissen betreft, hetzelfde bereikt als bij depreciatie het geval zou zijn geweest. Zooals bekend, heeft het argument van een reële loondaling bij de depreciatie van het Pond Sterling ook een rol gespeeld.

Indien dit misschien de bijbedoeling van de regering mocht zijn geweest, dan zouden wij hierbij direct het volgende willen opmerken. De daling van de reële loonen heeft in landen met een gedeprimeerde valuta een geheel ander effect gehad. Zij werkte ook door op de wereldmarkt en bracht de uitvoerbedrijven in die landen direct in een veel betere positie. In Nederland heeft de reële loondaling, die in vele gevallen tenslotte slechts een zeer onvoldoende correctie is op de reële loonstijging in het begin der crisis, alleen beteekenis voor de binnenlandsche markt; op de wereldmarkt heeft zij juist een *averchtsche* uitwerking gehad. De reële loondaling hier te lande komt voornamelijk aan één groep van het economisch leven ten goede, terwijl zij nadeelig is voor het grootste deel van het overige bedrijfsleven, vooral voor de uitvoerbedrijven. De reële loondaling is namelijk niet het gevolg van een algemeene prijsstijging, maar uitsluitend van de kunstmatige prijsstijging van agrarische producten. Dit verhindert de uitvoer- en andere onbeschutte bedrijven, die nog steeds aan dalende prijzen het hoofd hebben te bieden, de noodzakelijke aanpassing in den vorm van een nominale loondaling.

De bovenstaande opmerkingen betreffen een belangrijk onderdeel van de economische politiek van de regering, die op het oogenblik zoo nauw verband houdt met het monetaire vraagstuk. Het wekt den indruk, alsof de huidige economische politiek vrijwel geheel op de nationale huishouding is geconcentreerd en de belangen van het bedrijfsleven voor de wereldmarkt veronachtzaamd worden. Immers, met het oog op de hoogst precaire positie van onze uitvoerbedrijven is het noodzakelijk, dat de kosten van levensonderhoud hier te lande drastisch omlaag gaan, niet met 2 of 3 pCt., maar minstens met 15 pCt. Daarvan is op het oogenblik nog niets te bemerken. Integendeel, de feiten wijzen juist op een stijging, integene weliswaar, nationaal gezien, niet ongunstig is, maar in den internationalen concurrentiestrijd een geduchte verzwakking beteekent, terwijl ons bedrijfsleven juist een versterking noodig heeft met het oog op het feit, dat onze industrie op de wereldmarkt op vrijwel alle gebieden teruggedrongen wordt.

Bij handhaving van den gouden standaard moeten daarom o.a. zoo spoedig mogelijk twee doeleinden worden verwezenlijkt:

10. Ontspanning van de kapitaalmarkt.

20. Aanpassing van prijzen en kosten aan de verhoudingen op de wereldmarkt.

Voor de verwezenlijking van het eerste doel is bovenal een herstel van vertrouwen noodig. Weliswaar is de rente van overheidsleeningen in de crisis niet onbelangrijk gedaald, maar het vertrouwen in het overheidscrediet is nog niet hersteld. Op de hypotheekmarkt is de toestand nog steeds ongunstig. Hierin zal een executieverbod zeker geen verbetering brengen. Integendeel, het is te vreezen, dat het wantrouwen op dit gebied eer zal toe- dan afnemen. Doeltreffender lijkt ons daarom een verlaging van de lasten. Hoe zwaarder de lasten zijn, hoe sterker de waarde van onroerende goederen bij vermindering van inkomsten zal dalen. Tenslotte is het dekapitalisatieproces, dat op het oogenblik in Nederland in gang is, ook niet bevorderlijk voor een direct herstel van het vertrouwen op de kapitaalmarkt.

Tengevolge van de deflatie moet dit proces immers scherper vormen en een groteren omvang aannemen dan anders het geval zou zijn geweest. Onder deze omstandigheden gaan de banken eerder over tot credietcontractie dan tot credietexpansie. De vooruitzichten voor onze industrie zijn niet van dien aard, dat daarvoor — tenzij wellicht in geval van groote bescherming — nieuw kapitaal beschikbaar is. Het industrialisatieproces wordt belemmerd, eenerzijds door de verdergaande deflatie, anderzijds door een politiek, die niet *alle* consequenties aanvaardt, waartoe het handhaven van den gouden standaard moet leiden.

Dit brengt ons tot het tweede punt, waarover wij kort zullen zijn, omdat wij dit vraagstuk reeds elders zeer uitvoerig hebben besproken.¹⁾ Op het oogenblik zijn er drie groote groepen in ons economisch leven, die een verlaging van de kosten van levensonderhoud tegenhouden. Dit zijn: de Overheid (vooral de gemeentelijke), de overige beschutte bedrijven en de Landbouw.

Hoe sterk de prijzen van verschillende artikelen ook zijn gedaald, toch zijn er nog op groote deelen van onze volkshuishouding starre prijsverhoudingen aanwezig. Deze belemmeren de zoo noodzakelijke aanpassing en vormen een bedreiging van den gouden standaard. Een onderzoek naar den omvang van dit verschijnsel ware zeer wenschelijk, daar het niet bekend is, welken invloed de starre prijsverhoudingen in de beschutte bedrijven op onze volkshuishouding hebben.

Bij de Overheid zelve is echter weinig te bespeuren

¹⁾ Zie ons artikel „Handhaving van den gouden standaard in Nederland en hare consequenties” in „De Economist” van October 1933.

van een streven in deze richting. Wij beseffen volkomen de moeilijkheden, waarvoor de Overheid thans is geplaatst — moeilijkheden, die voor een deel voortvloeien uit fouten in het verleden gemaakt —, maar daarmee is de starheid, die men op dit gebied waarneemt, niet gerechtvaardigd. Naast de starheid op het gebied van de woningexploitatie, noemen wij hier de gelijkblijvende of soms zelfs nog gestegen tarieven (gas, electriciteit, tram, telefoon, telegraaf, enz.), om van de belastingverhooging nog maar te zwijgen.

Deze starheid werd zeer zwaar gevoeld door dat deel van ons economisch leven, waarvan de productie op een vrije markt moest worden afgezet. Hiertoe behoorden in de eerste plaats de Landbouw, maar behooren verder ook bijna alle bedrijven, die voor de wereldmarkt werken en de binnenlandsche bedrijven, die weinig of in het geheel geen bescherming genieten.

* *

Bij het noemen van de drie groepen in ons economisch leven, die de aanpassing naar een lager kostenpeil remmen, hebben wij met opzet den Landbouw het laatst genoemd. De Landbouw — het zij hier nadrukkelijk geconstateerd — was een van de eerste groepen, die een aanpassing heeft teweeggebracht. Dit blijkt zeer duidelijk uit de beweging van de afzonderlijke posten van de huishoudbudgetten. Ook wanneer men den steun in aanmerking neemt, zijn de prijzen van agrarische producten t.o.v. de jaren vóór de crisis nog sterk gedaald. De lage agrarische prijzen in de periode vóór de bescherming vormden een wanverhouding met de meeste prijzen uit het overige bedrijfsleven, vooral met die van de beschutte bedrijven. Daarom was de bevordering van een beter evenwicht economisch gerechtvaardigd.¹⁾

Het principe van de bevordering van een beter evenwicht in deze omstandigheden had echter niet in de eerste plaats moeten zijn verhooging van de prijzen, maar verlaging van de starre productiekosten, die de Landbouw moet betalen. Het betreft hier niet alleen de overheidstarieven, maar vooral de starre prijzen voor diensten en goederen uit de beschutte bedrijven.

De regering heeft op dit gebied — in tegenstelling met de monetaire politiek — den weg van den geringsten weerstand gevolgd. In plaats van de bevordering van een beter evenwicht te beginnen op het punt, waar zij *economisch* juist was, nl. bij de starre prijsverhoudingen, heeft de regering deze prijsverhoudingen onaangetast gelaten en de agrarische prijzen kunstmatig naar boven gedreven, daarmee als basis mede aannemende deze starre prijzen. Immers, leest men de toelichting tot verschillende agrarische wetsontwerpen, dan blijkt, dat de regering den Landbouw de onmisbare productiekosten wil garandeeren.

Deze onmisbare productiekosten bevatten o.a. ook starre prijzen. M.a.w. hier sanctioneerde de regering dus de prijzen uit de beschutte bedrijven. De gevolgen van dit oneconomische uitgangspunt worden langzamerhand zichtbaar. Verlaging van de loonen wordt ten eerste bemoeilijkt door de tendens tot verhooging van de kosten van levensonderhoud; de aanpassing gaat in een uiterst langzaam tempo, onze positie op de internationale markt wordt hoe langer hoe moeilijker en daar de regering meent, dat dit een gevolg is van *externe* invloeden, sluit ons land zich hoe langer hoe meer van het buitenland af. Dit

¹⁾ Bij de verdediging van de steunpolitiek hoort men nogal eens het argument, dat sommige agrarische prijzen lager zijn dan in 1913. Wij kunnen dit argument niet waardeeren. De daling van het prijzenpeil op de wereldmarkt is zoo groot, dat het de vraag is, of Nederland met zijn geheele prijs- en kostenniveau niet terug moet tot een peil, dat lager ligt dan dat van 1913. Bovendien vergeet men, dat de prijzen van verschillende industrieele eindproducten op het oogenblik ook lager zijn dan vóór den oorlog.

leidt tot een remming van de aanpassing en een bemoeilijking van die bedrijven, welke niet gesteund kunnen worden.

De gang van dit proces ontsnapt helaas aan veler waarneming, omdat men denkt, dat de lage prijzen op de vrije markt een gevolg zijn van het optreden van het buitenland en vergeten wordt, dat de aanpassing in ons land een belemmering vormt om op het lage peil van de wereldmarkt te kunnen concurreren. In verschillende onbeschutte bedrijven, waar een kostenverlaging absoluut noodzakelijk is, ziet men naar een verlaging van de starre prijzen van de beschutte bedrijven en van den Landbouw verlangend uit, maar tevergeefs!

De Overheid had hier echter zelf een mooi voorbeeld kunnen geven door de tarieven enz. te verlagen. Deze verlaging had gepaard moeten gaan met middelen tot opvoering van de productiviteit van het landbouwbedrijf. Het voordeel hiervan zou zijn geweest, dat de landbouwsteun geringer had kunnen zijn, vooral indien dit nog gepaard was gegaan met een anderen vorm van steunverleening.

Het bovenstaande verdient in zooverre een aanvulling, dat het onjuist is te meenen, dat de agrarische steunmaatregelen alleen een daling van de kosten van levensonderhoud verhinderen. Indien de bescherming van den Landbouw geheel achterwege ware gebleven, zou het zeer de vraag geweest zijn, of de prijzen in de beschutte bedrijven wel zouden zijn gedaald. In vele onbeschutte bedrijven zou daarentegen zonder twijfel een verdere nominale loonsverlaging hebben plaats gevonden. Dat de Landbouw op het oogenblik het mikpunt van critiek is, is toe te schrijven aan het feit, dat hier de remming van de daling van de kosten van levensonderhoud zoo duidelijk blijkt. Een minstens even groote belemmering zit op het oogenblik echter in de beschutte bedrijven. Daarom richte men zijn critiek niet eenzijdig op den Landbouwsteun, omdat daardoor den indruk wordt gewekt, alsof alleen hier nog maar een aanpassing te volbrengen is.

Handhaving van den gouden standaard, indien dit althans geen holle leus wil worden, zal ertoe moeten leiden, dat de regeering op het gebied van starre prijsverhoudingen moet gaan ingrijpen. Gaat dit ingrijpen gepaard met een wijziging van de agrarische steunpolitiek, dan wordt daarmede tevens een belangrijk argument van de tegenstanders van den gouden standaard teniet gedaan.

Want de handhaving van den gouden standaard wordt door de huidige economische politiek niet bevorderd.¹⁾ Dat dit niet duidelijk naar voren komt, is een gevolg van het feit, dat men steeds den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank als het beste bewijs van de kracht van onzen Gulden beschouwt. Dit moge waar zijn in normale omstandigheden; op het oogenblik, nu de concurrentiestrijd op de wereldmarkt zoo fel heerscht, vormen de bewegingen van de kosten van levensonderhoud en van de waarde van onzen uitvoer betere indices om te beoordeelen, hoe onze positie in werkelijkheid is. v. d. V.

¹⁾ Volledigheidshalve wijzen wij er nog op, dat wij het vraagstuk van de al of niet wenschelijkheid van den gouden standaard geheel buiten beschouwing laten. Ons doel is slechts te wijzen op de geringe mate van aanpassing, die zelfs thans nog plaats vindt. Ondanks de hernieuwde loon- en salarisverlagingen van het overheidspersoneel zijn de reële loonen nog steeds *hooger* dan in 1929. Realiseert men zich dit feit, dan dient dus een gedeelte van de belastingverhoging om het overheidspersoneel een betere levensstandaard te waarborgen dan in de jaren vóór de crisis.

Bij een zoo noodlijdend bedrijf als de Spoorwegen zijn analoge verhoudingen op te merken. Het autoverkeer wordt extra-belast — en dat in tijden, waar een goedkoop vervoer zoo noodzakelijk is! — om het spoorwegpersoneel in het genot te stellen van hoogere reële loonen dan vóór de crisis. Indien de reële loonen bij de Spoorwegen in deze crisis gelijk waren gebleven, dan zouden de tekorten aanzienlijk lager zijn geweest.

EIGEN MERKEN VAN DEN DETAILHANDEL.

Bovenstaande uitdrukking, die in de taal van den handel zoo langzaam aan burgerrecht heeft verkregen, zal op den ongewijde een ietwat vreemden indruk maken. Immers, zoodra er sprake is van een merk is er een eigenaar van dat merk aan te wijzen, die het betreffende merk dan als „eigen merk” kan betitelen. Ieder merk is dus strikt genomen een eigen merk!

Maar zoo beschouwt de handel het niet, voor hem geldt de bedoelde kwalificatie alleen voor *zijn* merk, voor het merk dat hij — en wij bedoelen hier met name vooral den kleinhandel — tegenover dat van den fabrikant heeft geplaatst. Wat was hiervan de reden?

Vooreerst in onze oogen de groote vlucht, die het fabrikantenmerkartikel heeft genomen en die naar onze meening te danken is aan de psychologisch juiste wijze, waarop de fabrikanten in hun oordeelkundig opgezette reclame-campagnes rechtstreeks de verbruikers op de voor hen onmiskenbare voordeelen van het merkartikel attendeeren. De verbruiker, die van Houten's cacao vraagt, hetzij hij dat doet in Groningen, hetzij in Maastricht, weet wat hij krijgt: een hygiënisch bereid en verpakt product van bepaalde kwaliteit en tegen een bepaalden prijs. Hij weet dit niet als hij zonder meer poederchocolade koopt. Het verpakte, onder merk in den handel gebrachte, artikel werd aldus in de appreciatie van den consument iets anders dan het losse en hij bleek bereid hiervoor, d.w.z. voor de zekerheid hetzelfde te ontvangen wat bij vroegere gelegenheden aan zijn eischen voldeed, desnoods iets meer te betalen. Dat meerdere — het wordt maar al te vaak over het hoofd gezien — is in dat geval geenszins ongemotiveerd, immers in de oogen van den consument is het toe te rekenen aan iets wat aan het losse, onpersoonlijke artikel ontbreekt.

Die goodwill van het merkartikel, geschapen door den fabrikant, in den regel ten koste van aanzienlijke offers, had tengevolge, dat, om zoo te zeggen, de relatie: verbruiker — artikel inniger, de relatie: verbruiker — winkelier lossier werd. De laatste begon dus door het merkartikel aan betekenis in te moeten ¹⁾), hetgeen hij ook merkte aan de vaak per eenheid kleine winstmarge, die de fabrikant hem voor zijn artikel toestond, kleiner dan de winst in den tijd, toen hij zelfs de prijsvaststelling van het losse artikel in handen had. Ook dit verkleinde de liefde van den winkelier voor het fabrikantenmerk, al zag hij daarbij ten onrechte over het hoofd, dat de fabrikant door zijn, tot den consument gerichte, reclame, hem het verkoopen veel gemakkelijker had gemaakt, zoodat hij vaak in een grooteren omzet compensatie voor de kleinere winst per eenheid vond.

Zoo dacht de winkelier zich te kort gedaan. Hij voelde zich gedwongen een als regel duurder merkartikel te verkoopen, terwijl hij bovendien met een kleinere marge per stuk moest genoegen nemen in vergelijking met den tijd, dat hij het — althans in zijn oogen! — zelfde artikel los verkocht.

Zooals hierboven opgemerkt was dit gevoelen niet juist: Het artikel was niet meer hetzelfde, omdat het in de appreciatie van den consument veranderd was. terwijl bovendien de fabrikant door zijn tot den consument gerichte reclame een deel van de verkoopfunctie van den detaillist, nl. het pousseeren, had overgenomen. Dit zijn in onze oogen de feiten, hetgeen niet wegneemt, dat wij ons levendig kunnen voorstellen, dat de winkelier het bestaan daarvan betreurde.

Bij dit betreuren liet hij het echter niet! Hij zon op maatregelen van verweer en plaatste tenslotte, meestal in vereeniging met collega's, tegenover het fabri-

¹⁾ In een later stadium vergrootte echter een veelheid van met elkaar concurrerende merkartikelen de waarde van zijn selecteerende functie tegenover den consument, althans voorzover hij deze op juiste wijze wist uit te oefenen.

kantenmerk zijn eigen merk, m.a.w. begaf zich op een terrein, dat eigenlijk niet tot dat van den detailhandel behoort.

Door middel van dit eigen merk wilde hij minder afhankelijk worden van den fabrikant en bovendien zijn winstmarge verbeteren. Ten aanzien van het laatste profiteerde hij daarbij van den zich in een hooger prijs uitenden goodwill, dien de fabrikanten voor het merkartikel in het algemeen hadden weten te creëren.

Veelal had de detaillist, resp. de detaillistenorganisatie, voor het in den handel brengen van een eigen merk ter beconcurrering van het fabrikantenmerk, dien fabrikant toch weer noodig, n.l. om van hem het betreffende artikel, thans onder eigen merk verpakt, te betrekken.

En nu verbaast het ons steeds weer, hoe gemakkelijk de fabrikant er zich voor laten vinden om aldus den winkelier een wapen te leveren, dat deze kennelijk bedoelt te hanteeren tegen den fabrikant. Want daar is het toch eigenlijk om begonnen: het fabrikantenmerkartikel wil men niet meer, doch wenscht wel van den fabrikant een eigen merk om het fabrikantenmerkartikel te beconcurreren.

Dat dit de huidige geestesgesteldheid van den detailhandel is, blijft o.a. uit een bericht, genaamd „Een misleiding”, voorkomende in „De Eendracht”, van 24 November 1933, officieel orgaan van de vakvereniging van winkeliers in koloniale waren, comestibles en aanverwante artikelen „Eendracht maakt Macht” te Amsterdam.

Dit bericht bevat zonder meer een opwekking om den verkoop van „Saladine”, een merk slaolie, dat de Unilever lanceert, te saboteeren. Met welke argumenten? Hier zijn ze:

„In de eerste plaats moeten wij zooveel mogelijk nieuwe merkartikelen weigeren. Daar is voor ons, noch voor het publiek behoefte aan”. En verder: „Wanneer de Unilever de gedachte ingang doet vinden, dat slaolie voortaan Saladine heet (en door de macht van haar kapitaal zou dat niet onmogelijk zijn) een misleiding en o.i. een oneerlijke wijze van reclame, waaraan wij niet kunnen noch mogen meedoen, dan wil dat zeggen, dat wij in de toekomst geen slaolie meer kunnen verkoopen. Alleen maar Saladine en dat mag door ons niet in den handel gebracht worden. Dit zal een gepatenteerde naam der Unie zijn. Wij kunnen met onze slaolie dan wel op het dak gaan zitten.”

Wij laten de terminologie voor wat zij is en vestigen alleen den nadruk op de er uit blijkende stemming van den detailhandel ten opzichte van het fabrikantenmerkartikel.

Kent men die, dan zal men er zich met ons over verwonderen, dat de fabrikanten zich zoo gemakkelijk laten vinden voor het leveren van eigen merken aan den detailhandel, aldus afbreuk doen aan het debiet van hun eigen merkartikelen en den kostprijs daarvan dienovereenkomstig verhoogen. In dit verband zij er b.v. aan herinnerd, dat bij kleinere afzet het moeilijk te verminderen reclame-budget zwaarder per merkartikel-eenheid gaat drukken, evenals andere vaste kosten.

Erkend moet echter worden het bestaan van de werking van een tegengestelde tendens, n.l. dat voor leveren onder eigen merk de totale productie van den betreffenden fabrikant groter wordt en zodoende de vaste kosten per product-eenheid zullen dalen. Deze kostendaling wordt dan echter verkregen ten koste van afbreuk doen aan het merkartikelendebiet van den fabrikant zelve.

Dat men zich hier, ondanks de gevolgen, toch nog voor laat vinden, verbaast des te meer als men bedenkt, dat ook vroeger reeds vele fabrikanten van merkartikelen leergeld betaald hebben, n.l. voorzover zij door leveranties aan de grootwinkelbedrijven den groei der laatste in de hand werkten, die zoodra hun

omvang het toeliet, toch zelve de productie of verpakking onder eigen merk ter hand namen.

Evenmin consequent en evenzeer strijdig met hun eigen belangen handelen in onze oogen fabrikanten wanneer zij den groei der winkeliersinkoopverenigingen in de hand werken door deze hun, d.w.z. het fabrikantenmerkartikel te leveren tegen prijzen, gelijk aan die van den groothandel of deze dicht nabijkomend. De meeste fabrikantenmerkartikelen zijn, ook wat den grossiersverkoop prijs betreft, aan prijsbinding onderworpen. Evenwel, ingeval van directe levering aan winkeliersverenigingen tegen of nagenoeg tegen den grossiersprijs, verdeelt de winkeliersinkoopvereniging de aldus gemaakte grossierswinst onder haar leden, terwijl het den grossier daarentegen verboden is van zijn vastgelegde marge een deel aan den detaillist af te staan. Aldus jaagt de fabrikant in de eerste plaats den groothandel tegen zich in het harnas, die dan ook weer noodgedwongen soms tot een eigen merk zijn toevlucht neemt en bovendien bevordert de fabrikant op deze wijze den groei der winkeliersinkoopverenigingen, die, zoodra zij zich sterk genoeg voelen, dan weder het fabrikantenmerkartikel — dank zij hetwelk zij in den regel groot worden! — overboord werpen en den fabrikant met een „eigen merk” gaan beconcurreren.

De vraag rijst ook of de detaillist met een eigen merk eigenlijk wel zoozeer gebaat is. Het moge zijn gevoel van eigenwaarde streelen, een eigen merk in den handel te brengen en de grotere winstmarge, die hij er mede hoopt te behalen moge aantrekkelijk zijn, niet te ontkennen valt de blijvende voorkeur van het meerendeel der consumenten voor het nationaal of internationaal bekende en geadverteerde merkartikel, dat zich, zij het dan tegen ietwat kleinere marge, veel gemakkelijker laat verkoopen en meer cachet geeft aan de zaak van den detaillist dan het eigen handelarenmerk, waarvan de voorraadhouding dan ook vaak langer duurt.

Om te kunnen concurreren met het fabrikantenmerkartikel zal men het handelarenmerk noodgedwongen ook lager in prijs moeten stellen, hetgeen dan vaak ten koste der kwaliteit zal moeten bereikt worden. Den verbruiker zal dit wel niet ontgaan met als gevolg, dat de verkoopbaarheid van het eigen merk, waarvoor ook in den regel geen noemenswaardige reclame gemaakt kan worden, er niet groter op wordt.¹⁾

Resultaat van een en ander zal dan ook zijn, dat onbewust de consument de detailzaak, die de bekende fabrikantenmerken over boord heeft gegooid en alleen of nagenoeg uitsluitend zich op vrijwel bij het groote publiek nog onbekende eigen merken concentreert, als tweederangs-winkel gaat beschouwen.

Men zou het eigen merkartikel nog als in het algemeen belang gewenscht correctief ter voorkoming van al te hooge prijzen der door suggestieve reclame populair gemaakte fabrikantenmerkartikelen kunnen beschouwen. Deze corrigerende werking valt a priori niet te ontkennen, al zal zij naar onze meening bescheiden in haar effect zijn. Opgemerkt werd echter reeds, dat het gevaar bestaat, dat de lagere prijs ten koste der kwaliteit wordt bereikt, terwijl hier nog aan toegevoegd kan worden, dat ook de producentenwinkel en het grootwinkelbedrijf deze correctieve functie reeds en waarschijnlijk afdoende uitoefenen.

Dr. Th. VAN LUYTELAER.

¹⁾ Maakt de consument aanmerking op de kwaliteit van het merk van den detaillist, dan zal deze zich waarschijnlijk tegenover hem beroepen op den naam van den fabrikant, die het voor hem vervaardigd of verpakt heeft. De renommée van het merkartikel van dien fabrikant zelf, dat in den regel beter in kwaliteit zal zijn, komt een dergelijk beroep zeer zeker niet ten goede.

DE NEDERLANDSCHE SPOORWEGEN EN DE CONCURRENTIE.

Ir. H. E. Verschoor schrijft ons:

In Aflevering 935¹⁾ komt onder dit hoofd een beknopt overzicht voor in zake economische inzinking en concurrentie, terwijl aan de hand van de bedrijfsrekening een summier overzicht werd gegeven van de middelen ter bevordering eener sluitende rekening, t.w. verhooging van opbrengst, en verlaging van exploitatiekosten en vaste lasten. De heer Th. H. Bernsen vraagt in aansluiting hierop (Afl. 939 *De commerciële leiding van het spoorwegbedrijf*) naar „fundamentele reconstructie in de commerciële politiek”, en bedoelt hiermede blijkens zijn toelichting meer soepelheid en meer *service*.

Een (niet volledig) overzicht van de (grootendeels) genomen maatregelen²⁾ is te vinden in een artikel van ir. Wouter Cool in *de Ingenieur* van 22 December jl. bladz. A 445, 1e kolom. Daarbij wordt o.a. *grootere soepelheid bij de bediening van het publiek* genoemd, en uit tal van uitlatingen is aan de Ned. Sp. gebleken, dat de *grootere service* niet aan de aandacht van het publiek is ontgaan.

Dat deze maatregelen althans gedeeltelijk succes hebben, blijkt o.a. uit de omstandigheid, dat in 1933 (na de invoering der verlaagde reizigerstarieven) het verkeer (bij de stijgende algemeene inzinking!) 10 pCt. steeg! In 1932 (en 1933) is inderdaad het goederenvervoer gedaald; dit is onvermijdelijk, omdat het vervoer ook buiten de spoorwegen sterk verminderde en tegelijk een nieuw vervoermiddel — de vrachtauto — in sommige gevallen tastbare voordeelen biedt, en met de schipperij vervoert tegen afbraakprijzen, die niet alleen fnuikend zijn voor den concurrent, maar tevens op den duur onhoudbaar voor deze beide bedrijven.

Tenslotte worde opgemerkt, dat de tekorten van het spoorwegbedrijf geen speciaal Nederlandsch verschijnsel zijn, maar dat zij bij alle andere spoorwegen (en veelal in sterkere mate) vóórkomen; en bovendien betreft het niet alleen het verkeer per trein, maar het verkeer in het algemeen. Nergens echter zijn op groote schaal spoorwegen gesloten; de onderscheiding particulier bedrijf of overheidsbedrijf geeft hierbij geen doorslag. Wel wordt bij particuliere bedrijven eerder overgegaan tot verlaging of passeering van dividend van aandelen; en soms van aflossing of zelfs van rente van obligaties.

In den loop van 1934 worden in Nederland Diesel-electrische motortreinen in dienst gesteld, en wordt de dienstregeling der sneltreinen verbeterd. Bovendien zullen de loonen opnieuw worden verlaagd³⁾. Van andere maatregelen valt de invloed af te wachten, zooals sluiten van (teveel) verliesgevende baanvakken (locaalspoor- en tramwegen) en stations.

De vaste lasten zijn bezwaarlijk te verlagen, nu de spoorweg eenmaal voor een grooter verkeer is aangelegd, althans uitgebreid en geoutilleerd. Ook de Overheid zal (vooral bij handhaving van den Gulden) in geval van semi-permanente inzinking, in hare met oud kapitaal overbelaste bedrijven tot groote afschrijvingen moeten overgaan. (Zie ook *de Ingenieur* van 10 November jl., bladz. V 104/5). Hoe meer het verkeer per trein daalt, hoe meer de kostende prijs per verkeerseenheid (reizigerskilometer en tonkilometer) stijgt! Zulks worde bij gelijktijdigheid van algemeene verkeersdaling en van uitbreiding van verkeersmiddelen in aanmerking genomen!

¹⁾ Zie ook Afl. 937 bladz. 971.

²⁾ Electrificatie van lijnen, in gebruikneming van locomotoren en motorrijtuigen, vergroting van snelheid van treinen, tariefverlagingen, gratis bestellen van goederen, A.T.O.-diensten, grootere soepelheid bij de bediening van het publiek, inleggen van meer goedkope treinen; verlaging van loonen en van het aantal personen in dienst; opheffing van verliesgevende baanvakken; sluiting van stations en halten met te gering verkeer; invoering K. K. rem voor goederentreinen.

³⁾ Het aantal beambten per treinkilometer is in Nederland reeds lager dan elders.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER JULI 1933.¹⁾

In de maand Juli was de opbrengst der landsmiddelen f 37.8 miljoen tegenover f 39.6 miljoen in dezelfde maand van het vorige jaar.

Hierdoor bleef de middelenopbrengst over de eerste zeven maanden van 1933 ad f 219.7 miljoen in totaal f 19.4 miljoen achter bij die in de eerste zeven maanden van 1932 (f 239.1 miljoen).

Belastingen.

De meest belangrijke afwijkingen kwamen voor bij de navolgende groepen:

Omschrijv.	A. Niet-kohierbelastingen.					Tariefs-wijzigingen
	Opbrengst in mill. gld.					
	Juli 1933	Juli 1932	Eerste 7 maanden 1933	Eerste 7 maanden 1932	1931	
Invoerrecht	3.7	4.-	26.5	27.2	33.3	20 opc. vanaf 1-1-'32 50 id. 15-6-'32
Uitvoerrecht	0.17	0.15	1.3	1.7	2.7	
Acc. oppetrol.	1.-	0.9	6.1	6.5	6.8	
Acc. op benz.	1.2	1.8	9.8	11.9	10.4	20 opc. vanaf 1-1-'32 33 1/3 id. 16-3-'32
Acc. oplucif.	0.26	0.35	1.9	3.-	4.2	(vanaf 16 Dec. '32 20% v. d. kleinhandels-prijs.)
Acc. op tabak	1.17	0.009	7.-	0.052	0.044	
Stat. recht.	0.16	0.17	1.2	1.4	2.1	
Recht van openb. verkooping	0.33	0.57	4	2.1	2.-	
Zegelrecht	0.69	0.74	4.4	4.8	5.8	
Totaal	8.7	8.7	59.6	58.7	67.3	

De ontvangsten op *tabaksaccijns* houden verband met de bestellingen van banderolles in de maand Maart 1933 ten bedrage van pl.m. f 1.6 miljoen. Tot en met de verslagmaand is aan bestellingen geboekt een bedrag van rond f 9.5 miljoen.

B. Kohierbelastingen.

De kohierbelastingen bleven in de verslagperiode, met uitzondering van de *Vennootschapsbelasting*, allen bij 1932 ten achter.

De hoogere opbrengst van de venn. belasting wordt, gelijk ook reeds in het Juni-overzicht werd vermeld, veroorzaakt door het vlugge verloop van den voorloopigen aanslag 1933.

De overige belastingen brachten in de verslagmaand f 0.89 miljoen op tegen f 0.91 miljoen in dezelfde maand van 1932, terwijl de totaalopbrengst over de eerste zeven maanden van 1933 en 1932 respectievelijk f 6.35 en f 6.26 miljoen bedroeg.

Monopolies.

De betalingen bij de *monopolies* waren in de verslagmaand bijna f 0.3 miljoen meer dan in Juli 1932; de totaalopbrengst, in de eerste zeven maanden van 1933, bleef echter nog f 4.2 miljoen achter bij die over dezelfde periode van 1932.

Producten.

De exploitatie-ontvangsten van de *producten* bedroegen in Juli 1933 f 4.2 miljoen tegen f 2.3 miljoen over dezelfde maand in 1932 of f 1.9 miljoen meer. De totaal-opbrengst in de eerste zeven maanden van 1933 bedroeg ruim f 2.8 miljoen meer dan over dezelfde periode van 1932, hetgeen wordt veroorzaakt door den groteren verkoop van Bankatin. Deze bedroeg alleen over de maand Juli rond f 3 mill.

Diverse middelen.

De opbrengst van deze groep was in de eerste zeven maanden van 1933 f 2.5 miljoen minder dan in de overeenkomstige periode van 1932. Het achterblijven van de opbrengst over deze periode bij de fractioneele jaarraming met een bedrag van f 7.6 miljoen en bij

¹⁾ Wegens plaatsgebrek is dit overzicht door ons bekort. (Red.)

dezelfde periode van 1932 met f 2.5 miljoen werd in hoofdzaak veroorzaakt, doordat in de eerste zeven maanden van het jaar 1933 resp. f 0.3, f 1.4, f 0.3 en f 0.2 miljoen minder werd ontvangen dan in de overeenkomstige periode van 1932, op *ontvangsten gevangeniswezen, afkoop heerendiensten, schoolgelden en de groep „Allerlei“*.

In verslagmaand werd een uitkeering winstaandeel van de Javasche Bank ad 2½ ton als ontvangst geboekt. Het vorige jaar had geen uitkeering plaats.

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het lopende jaar in vergelijking met de vier voorafgaande jaren moge blijken uit het volgende overzicht:

Maand	Opbrengst in miljoenen guldens					t/m maand				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931	1932	1933
Jan.	51.9	53.5	45.5	37.2	32.1	51.9	53.5	45.5	37.2	32.1
Febr.	48.9	42.2	35.9	31.3	26.2	100.8	95.7	81.4	68.5	58.3
Maart	50.4	43.7	36.9	32.0	30.3	151.2	139.4	118.3	100.5	88.5
April	51.3	45.0	38.6	31.7	28.1	202.4	184.3	156.9	132.2	116.6
Mei	53.8	52.3	39.0	32.1	32.7	256.2	236.6	195.9	164.3	149.3
Juni	61.2	50.4	45.2	35.2	32.6	317.4	287.1	241.1	199.5	181.9
Juli	67.0	65.3	48.6	39.6	37.8	384.4	352.4	289.7	239.1	219.7
Aug.	62.2	52.5	46.2	38.7	—	446.5	404.9	335.9	277.8	—
Sept.	62.4	59.3	46.1	39.0	—	508.9	464.3	382.0	316.8	—
Octob.	71.6	57.2	41.7	35.3	—	580.4	521.5	423.7	352.1	—
Nov.	56.1	46.9	44.3	33.7	—	636.6	568.4	468.0	385.8	—
Dec.	72.2	63.1	49.2	31.9	—	708.7	631.5	517.2	417.7	—

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE POSITIE VAN NEDERLAND IN DEN BUITENLANDSCHEN HANDEL VAN PALESTINA.

Dr. Alfred Marcus te Haifa schrijft ons:

Het is voldoende bekend, dat de uitvoer van Nederland naar Palestina, zoowel naar waarde als naar hoeveelheid, dus in absolute cijfers, in de laatste jaren sterk is toegenomen, relatief is hij echter nog steeds van zeer geringe beteekenis. Zelfs moet worden geconstateerd, dat dit aandeel sedert 1931 is gedaald. Dit blijkt uit de volgende percentages:

1928	1929	1930	1931	1932	1e halfjaar 1933
1,2 pCt.	1,2 pCt.	1,1 pCt.	1,2 pCt.	1,0 pCt.	0,9 pCt.

In absolute cijfers uitgedrukt, was de ontwikkeling, zooals gezegd, eenigszins anders. Deze vertoont namelijk sedert 1931 geen achteruitgang, doch een stijging en de bovenvermelde procentueele achteruitgang van het Nederlandsche aandeel in den totalen invoer is juist een gevolg van de toeneming van den invoer van Palestina van P. £ 5,9 miljoen in 1931 tot P. £ 7,9 miljoen in 1932. De waarde van den invoer in Palestina uit Nederland bedroeg in de laatste jaren volgens de gegevens van de officiële Palestijnsche statistiek (in Pal. £):

1928	1929	1930	1931	1932	1e halfjaar 1933
79.965	83.136	78.407	69.243	80.097	ca. 45.600

Wat koopt Palestina in Nederland, wat kan het eventueel op grotere schaal kopen dan tot dusverre? Ziedaar de vragen, die men zich zal stellen. Dit punt zullen wij nu bespreken, aan de hand van eenige cijfers. De volgende tabel toont de toeneming, doch ook de afneming van bepaalde belangrijke artikelen, die Palestina uit Nederland betreft, zoowel naar de hoeveelheid (in tonnen) als naar de waarde (in Pal. Ponden).

	1929		1930		1931		1932	
	H.	W.	H.	W.	H.	W.	H.	W.
Rijst	94	2131	60	1369	45	839	20	379
Gort en gerst	72	1754	56	1171	69	1241	24	430
Margarine	37	1899	13	707	19	732	68	2228
Kaas	28	2011	27	1808	30	1915	52	3271
Chocolade, cacao en suikergoed	85	7673	69	5314	40	2485	37	3058
Cacaoboter	4	537	11	1265	15	1301	16	1407
Koffie	—	—	—	—	22	774	20	1086
Gezouten visch	157	3648	82	2111	66	1457	42	848
Gecondenseerde melk	169	6445	110	4553	63	2548	82	2892
Bier (in flesschen) ¹⁾	307	1230	322	1241	395	1078	137	582
Plantaardige oliën	587	20348	609	18369	879	17962	637	13067
Glas	—	—	11	239	13	381	340	1502
Ijzeren buizen	11	195	53	1121	54	1071	141	2540
Kabeldraad	—	—	—	—	1	107	92	4168
Electr. apparaten	—	68	—	4630	—	—	—	—
Gloeilampen	—	868	—	1139	—	188	—	456
Verfstoffen en lakken	113	3005	78	2027	115	2651	148	4093
Gedenat. alcohol	52	1328	65	1217	198	4805	7	149

¹⁾ In H.L.

Dit zijn ongeveer de belangrijkste posten van den Nederlandschen invoer in Palestina. Ten aanzien van zijn ontwikkeling kan in bijzonderheden het volgende worden gezegd:

Rijst. De invoer van rijst in Palestina neemt sterk toe. Hij bedroeg in 1929 9.700 ton, in 1932 12.800 ton, in het eerste halfjaar van 1933 echter reeds bijna 8.000 ton: Palestina koopt de rijst, die het noodig heeft, in hoofdzaak in Egypte. De aankopen in Nederland betroffen steeds slechts gelegenhedenpartijen. Op dit gebied zullen dus nauwelijks grotere mogelijkheden voor Nederlandsche exporteurs bestaan.

Gort en gerst. De toestand is voor leveringen uit Nederland nauwelijks voor uitbreiding vatbaar.

Margarine. De levering van natuurboter komt voor Nederland niet in aanmerking, hoewel de invoer in Palestina toeneemt. Australië en Egypte beheerschen de markt volkomen. Anders is de stand van zaken ten aanzien van botersurrogaten, inzonderheid plantaardige (die, welke dierlijke vetten bevatten, worden om religieuze redenen in Palestina zoowel door Joden als door Arabieren nauwelijks gekocht). Met betrekking tot den invoer van margarine in Palestina concurreert Nederland inzonderheid met Frankrijk. De Nederlandsche leveringen bedroegen in 1932 echter toch reeds ongeveer 20 pCt. van den totalen invoer in Palestina. Deze neemt in sterke mate toe. Nederland kan nog een grooter percentage van den totalen invoer leveren, wanneer dienovereenkomstig maatregelen worden getroffen.

Kaas. De invoer van kaas in Palestina werd in 1932 voor ongeveer 25 pCt. uit Nederland betrokken, daar deze in totaal 202 ton bedroeg. Als gevolg van de toenemende binnenlandsche productie in Palestina, begint de invoer ondanks een grooter verbruik te dalen.

Chocolade enz. De invoer van chocolade begint om soortgelijke redenen eveneens af te nemen. In Palestina wordt sedert ongeveer 1½ jaar chocolade in de meest verschillende kwaliteiten gemaakt, eveneens andere snoeprijen. Derhalve stijgt de invoer van cacao, waarvoor in Nederland veel belangstelling behoorde te bestaan.

Cacaoboter. Nederland beheerscht op dit gebied de markt bijna geheel. De eenige concurrent is tot op zekere hoogte Engeland, dan Ceylon en op zeer kleine schaal Frankrijk.

Koffie. De invoer van koffie in Palestina stijgt langzaam. Hij bedroeg in 1929 711 ton, in 1932 804 ton, in de eerste helft van 1933 ongeveer 444 ton. De voornaamste leveranciers zijn Egypte, Italië, Abessinië, daarna volgt Nederland. In Palestina worden thans koffiebrandrijen opgericht.

Gezouten en andere geconserveerde visch. Hier is de beteekenis van Nederland op de markt ten gunste van Engeland en Egypte sterk gedaald. Doch ook Frankrijk is zeer actief. Kortgeleden is Turkije zich ook voor de markt gaan interesseeren en, naar het schijnt, met succes, eveneens Noorwegen, Portugal, Canada en Japan.

Gecondenseerde melk. Hier neemt Nederland de eerste plaats in, dan volgen Engeland, Ierland en Zwitserland. Zwitserland werd vrijwel van de markt verdrongen. Melkpoeder werd vroeger in hoofdzaak door Duitschland geleverd, thans in hoofdzaak door Nederland. Ook deze markt is nog voor uitbreiding vatbaar.

Bier in flesschen. De positie is voor beide landen niet van zeer groot belang en ook nauwelijks voor uitbreiding vatbaar.

Plantaardige oliën en oliezuren. Wat oliezuren betreft, heeft Nederland vroeger bijna uitsluitend de markt beheerscht. Het heeft nog in 1930 550 ton van den totalen invoer van 761 ton geleverd. In 1932 steeg de totale invoer tot 2.771 ton, Nederland kon echter met 613 ton zijn aandeel niet handhaven, doch moest de eerste plaats aan Denemarken met 1.217 ton afdaan. Op de derde plaats stond toen Engeland met 540 ton. Deze markt moet ook van Nederlandsche zijde op grotere schaal worden bewerkt, want er bestaan groote ontwikkelingsmogelijkheden. De totale invoer in de eerste helft van 1933 bedroeg reeds ongeveer 1.800 ton.

Electrotechnische artikelen. Op dit gebied hebben gedurende de laatste jaren zeer merkwaardige verschuivingen bij den invoer uit Nederland plaats gevonden. Draad voor electriciteitsdoeleinden kon vanaf 1932 door Nederland worden geleverd; juist deze markt is ongetwijfeld nog op zeer groote schaal voor uitbreiding vatbaar. De totale invoer van het land stijgt aanzienlijk. Daarentegen is de invoer in Palestina van electricische toestellen en machines uit Nederland, welke vroeger zekere teekenen van ontwikkeling vertoonden, gedurende de laatste jaren

bijna geheel tot stilstand gekomen.

Op deze wijze zien wij, dat elektrische lampen en batterijen in het geheel niet meer door Nederland worden geleverd; ook worden er nog nauwelijks radiotoestellen uit Nederland in Palestina ingevoerd. Het is nauwelijks te begrijpen, waarom de Nederlandsche industrie juist op dit gebied de Palestijnsche markt niet in sterkere mate bewerkt.

Verfstoffen en lakken. Nederland heeft in 1929 ongeveer 20 pCt. van den invoer van deze artikelen aan Palestina geleverd. In 1932 bedroeg het percentage van de Nederlandsche leveranties eveneens ongeveer 20 pCt. Ook deze markt is nog in sterke mate voor uitbreiding vatbaar en men mag verwachten, dat de Nederlandsche industrie daar ook in de toekomst op zal letten.

Gedematureerde alcohol. De Nederlandsche uitvoer van dit artikel naar Palestina is sterk gedaald. Hij bedroeg in 1931 ongeveer 60 pCt. van den totalen invoer in Palestina, t.w. 297 ton van de 445 ton. In 1932 daalde de invoer uit Nederland tot slechts 7 ton; de totale invoer van Palestina is echter eveneens sterk gedaald, doordat dit product in het binnenland wordt voortgebracht. Het zal nauwelijks mogelijk zijn deze markt te heroveren.

Het bovenstaande korte overzicht toont aan, dat de uitvoer van bepaalde goederen uit Nederland naar Palestina zonder twijfel zou kunnen worden opgevoerd. Inzonderheid zou zulks het geval kunnen zijn ten aanzien van de electro-technische industrie, indien de markt voldoende zou worden bewerkt.

Het spreekt vanzelf, dat men er anderzijds van Palestijnsche zijde waarde aan hecht, ook naar Nederland te exporteerden. De uitvoer uit Palestina naar Nederland heeft in 1930 met een waarde van £ 57.000 tot dusverre zijn hoogsten stand bereikt. Destijds had Nederland uit Palestina durragerst voor een waarde van £ 46.000 en sinaasappelen ter waarde van £ 8.000 betrokken. De uitvoer van durra naar Nederland is intusschen bijna geheel stopgezet. De uitvoer van sinaasappelen heeft in 1932 met bijna 50.000 kisten, ter waarde van ca. £ 24.000, gunstige ontwikkelingstendenzen getoond. Voor het loopende jaar rekt men nog met een stijging van de Nederlandsche aankopen van sinaasappelen in Palestina, doch ook Palestina zelf kan ongetwijfeld meer uit Nederland betrekken, dan tot dusverre het geval was.

AANTEKENINGEN.

Couponbelasting.

Door de beide Kamers is aangenomen het ontwerp van wet tot heffing eener couponbelasting. Het thans aangenomen ontwerp wijkt van het eerste, dat destijds in dit blad werd besproken, af voornamelijk als gevolg van de door de regering aangebrachte wijzigingen, ten deele ook door het amendement van den heer Bierema, dat door de Tweede Kamer werd aangenomen, terwijl tenslotte door een tweede amendement het tijdelijke karakter der heffing in verband met de crisomstandigheden werd onderstreept. Wij zullen in enkele woorden de beteekenis der aangebrachte wijzigingen nagaan.

De meest principieele verandering is wel die, volgens welke de belastbaarheid van de „aflossingspremie”, d.w.z. het verschil tusschen de koers van uitgifte en de koers van aflossing aanmerkelijk wordt beperkt. De ratio van de belastbaarheid van die aflossingspremie als onderdeel van de „opbrengst” van een effect is evident: het netto-rendement van een fonds bestaat niet alleen uit hetgeen op de coupon wordt betaald, doch ook uit de kapitaalswinst, gemaakt uit het verschil tusschen uitgifte- en aflossingskoers. Dit geldt intusschen slechts voor de eerste houder, voor alle volgende is dat rendement weer anders, afhankelijk immers van den koers van aankoop. Zoo kon het dan ook gebeuren, dat de laatste houder van een fonds door deze belasting aanmerkelijk benadeeld zou worden. Bovendien gaf de bepaling aanleiding tot tal van technische moeilijkheden. Desondanks kon zij niet worden gemist, omdat immers de kans zou bestaan, dat bij het schrappen van deze bepaling opzettelijk

emissies zouden worden gelanceerd met zeer laag couponrendement en hooge aflossingspremie. Bij de voorgestelde heffing van 2 pCt. is dat voordeel wel niet zoo heel groot, maar bij een eventuele verhooging wordt het belangrijker, en uit principe-overwegingen moest dus de bepaling gehandhaafd worden. Vanwege de bezwaren is zij echter nu tot het uiterste minimum teruggebracht: de nota van wijzigingen sloot al van dit artikel uit de effecten uitgegeven vóór het inwerking treden der wet. Immers bij die emissies kon van opzet als vorenbedoeld nog geen sprake zijn. Bovendien is een aflossingspremie van ten hoogste 5 pCt., mits de looptijd van de leening langer dan vijf jaar is, eveneens belastingvrij. Tenslotte stelde het amendement-Bierema alle in het buitenland uitgegeven fondsen van deze last vrij; hetgeen ook logisch is omdat daarbij immers van eenige opzet alleen met het oog op onze couponbelastingwet wel nimmer sprake zal zijn. Dit punt, dat tot de voornaamste technische defecten van het aanvankelijke ontwerp behoorde, is dus nu zeer bevredigend opgelost.

Ook verschillende andere wijzigingen zijn voornamelijk toe te schrijven aan de wensch om technische bezwaren bij de uitvoering te ondervangen. De voornaamste daarvan is wel die, volgens welke administratiekantoren het koersrisico op de belasting van buitenlandse fondsen, dat zij zouden loopen door het aannemen van den omrekeningskoers op 30 December van het betrokken jaar kunnen vermijden door onmiddellijk aangifte te doen inplaats van op de gebruikelijke wijze het volgend jaar.

De principieele bezwaren zijn echter alle gebleven, omdat immers, zooals gezegd, alle wijzigingen een zuiver technisch en incidenteel karakter droegen. Een der voornaamste principieele bezwaren, dat nu reeds gevoeld wordt, is misschien wel dat de belasting niet verder grijpt dan alleen coupons, waardoor b.v. ondershandsche schuldbekentenisleeningen daarbuiten vallen. De gevolgen daarvan zijn reeds te constateeren. Verscheidene provinciale en gemeenteleeningen, waarvan men anders zeker emissie ter beurze zou hebben kunnen verwachten zijn op schuldbekentenis geplaatst. Uit de zeer korte ervaring, die tot nu toe op dit terrein is opgedaan, zou men geneigd zijn af te leiden, dat de Minister in zijn Memorie van Antwoord, waarin het twijfelachtig wordt genoemd of groote kapitaalgevende lichamen door deze lage belasting zich zouden laten leiden tot meerdere uitzetting op schuldbekentenis in verhouding tot het effectenbezit, de invloed heeft onderschat van de angst voor eventuele verhooging der couponbelasting. Indien inderdaad de nu positief waar te nemen tendens der groote geldgevers als verzekeringmaatschappijen, pensioenfondsen enz. om meer op schuldbekentenis te leenen zich voortzet, dan heeft de couponbelasting zoowel voor de liquiditeitspolitiek dier instellingen als voor de mobiliteit van de kapitaalmarkt in het algemeen niet te onderschatten nadeel gebracht! C. K.

Bescherming van den Landbouw in Engeland.

Onder den titel van „The Planning of Agriculture” is een zeer lezenswaard boek gepubliceerd door Viscount Astor en Keith A. H. Murray. (Oxford University Press, London: Humphrey Milford, 1933). De titel zou de suggestie kunnen wekken, dat hier een pleidooi voor „planning” in den landbouw wordt geleverd, maar zulks is geenszins de bedoeling der schrijvers. Zij trachten, integendeel, de verschillende beschermende maatregelen, die de laatste jaren ten behoeve van den Britschen landbouw zijn genomen, samen te vatten en na te gaan, in hoeverre hierin elementen van „planning” zijn verwezenlijkt.

Dit deel van hun studie komt goeddeels tot een negatief resultaat. Na een conscientieus onderzoek van alle beschermende bepalingen komen zij tot de conclusie, dat deze in geen enkel opzicht een samenhangend geheel vormen, maar integendeel slechts be-

trekking hebben op diverse onderdeelen, waarbij getracht wordt den ongunstigen toestand der landbouwers te verzachten, zonder dat het oog is gericht op de algemeene gevolgen, die al deze beschermende bepalingen in haar geheel hebben, zoowel voor den landbouw als voor het economisch leven van Engeland.

Wij zien de waarde van dit boek echter vooral hierin, dat het een poging doet het agrarische probleem in zijn geheel te stellen, en het tevens in te voegen in het kader der andere economische problemen van dezen tijd. Het is toch feitelijk vanzelf sprekend, dat van een oplossing der agrarische moeilijkheden geen sprake kan zijn, wanneer niet tegelijkertijd ook die van de industrie, den handel, het verkeer en bankwezen in onderling verband worden beschouwd.

De visie van de schrijvers van dit boek op het agrarische vraagstuk als onderdeel van het groote economische wereldprobleem komt hierop neer, dat een welvarende landbouw slechts mogelijk is bij een welvarende industrie, die zorgt voor koopkrachtige afnemers der agrarische producten, vooral van qualiteitsproducten, die verlangd worden, wanneer de geheele bevolking tot een hooger levenspeil geraakt. Aan de hand van verschillende gegevens omtrent prijzen en consumptie wordt bewezen, hoe de prijzen van verschillende landbouwproducten stijgen met de stijging der loonen, hoe de Britsche bevolking daarbij tot den aankoop van duurder voedsel overgaat, zooals zuivelproducten, vleesch en eieren, die vier vijfden van de waarde van alle Engelsche agrarische producten vertegenwoordigen. Maar, wordt daaraan toegevoegd (blz. 48) „willingness to pay for expensive food is not the same thing as capacity to pay for them. The market for the bulk of British farm produce depends on good income and wages.”

Nu hebben de overheidsmaatregelen in het belang van den landbouw in Engeland, voorzover zij niet direct op subsidie berusten gelijk bij de teelt van suikerbieten, alle het doel om de prijzen van agrarische producten te doen stijgen. Voor tarwe is een richtprijs vastgesteld, overeenkomstig de Nederlandsche tarwewet, terwijl de Agricultural Marketing Act van 1931 de mogelijkheid schept van markt-schema's voor diverse producten. De hopcultuur werkt thans onder dit stelsel, voor consumptiemelk is een schema vastgesteld, terwijl de pogingen ten bate van de varkensfokkerij in dezelfde richting gaan.

Prijsreguleering alleen moet op den duur echter tot een catastrofe voeren, wanneer men daarnaast den prijs als stimulans voor de productie laat bestaan. Overproductie is daarvan het onvermijdelijke gevolg, gelijk de tarwepolitiek der Ver. Staten heeft bewezen. En al zal Engeland nooit in staat zijn om zelfs maar genoeg voedsel voor de eigen bevolking voort te brengen, daar staat tegenover, dat het den invoer uit zijn eigen Dominions niet te sterk kan reduceeren. Een betrekkelijk geringe productie-uitbreiding in het land kan dus reeds overvoering van de markt met zich brengen, vooral van die producten, waarvoor de vraag betrekkelijk weinig elastisch is.

Productieregeling moet derhalve met prijsbepaling gepaard gaan. Maar op welken grondslag moet die regeling plaats vinden? Men weet in Engeland niet eens voor ieder gebied afzonderlijk, tot welke cultuur de bodem er zich het beste leent. Laat staan, dat er ook maar iets bekend is omtrent de situatie in de talloze, meest kleine, boerenbedrijven. De grondslag van iedere productieregeling zal daarom coöperatieve samenwerking tusschen de landbouwers moeten zijn.

Men stuit daarbij dan evenwel terstond op groote moeilijkheden. Wanneer productiequota worden vastgesteld hebben die de tendens om constant te blijven. Thans vragen de hopkweekers reeds aan de regeering om teeltvergunning alleen aan de bestaande kweekers te geven, zoodat op den duur uitbreiding en verschuiving van iedere cultuur onmogelijk zou worden,

terwijl juist de landbouw zich op de meest elastische wijze aan veranderde vraag dient aan te passen. Bovendien hebben dergelijke productiequota tot gevolg, dat ook onrendabele bedrijven kunstmatig in het leven worden gehouden, iets, dat voor den landbouw in het algemeen stellig niet wenschelijk is. En tenslotte kan ieder agrarisch product wel door een ander worden vervangen. Beschermt men den landbouw door quota en bereikt men op deze wijze een verstarring, waaronder ook de qualiteit lijdt, dan is het niet ondenkbaar, dat de vraag naar een bepaald product slinkt en dat een vervangend artikel meer wordt gekocht, vaak een geïmporteerd artikel, waardoor de prijs van het eerste product toch zou inzinken.

Dit is een voorbeeld van de wijze, waarop in dit boek, aan de hand van een groot aantal gegevens, de werking van de diverse beschermingsmaatregelen, vooral op den langen duur, wordt nagegaan.¹⁾

Wat dan wel? Allereerst dienen de versturende monetair oorzaken te worden opgeheven, die prijsdaling der agrarische producten veroorzaken, en waartegen de landbouw zelf natuurlijk machteloos staat. Dan zal goedkoop landbouwcrediet en samenwerking tusschen de landbouwers eensdeels verbeterde productie mogelijk maken, anderdeels standaardiseering, dat de eerste voorwaarde is voor gezamenlijken verkoop door de landbouwers. Wanneer de schrijvers als tijdelijke steunmaatregelen invoerrechten acceptceeren, doch geen contingenten, kan men hen van inconsequentie beschuldigen, maar dit is geheel op de bestaande Engelsche verhoudingen ingesteld.

Op den duur ziet men echter slechts heil in een landbouwpolitiek, die erop ingesteld moet zijn zoo goedkoop mogelijk hoogwaardige producten te fabricceeren, met gebruikmaking van de moderne landbouwwetenschappen in den ruimsten zin, waarbij van alle beschikbare grond gebruik moet worden gemaakt en derhalve principieel van algemeene productiebeperking geen sprake kan zijn. Evenwicht tusschen vraag en aanbod van agrarische producten moet worden gevonden door een wetenschappelijk geleide cultuur, die zooveel mogelijk datgene tracht te produceeren, waaraan behoefte bestaat, en voorts door een politiek van *verhooging der koopkrachtige vraag* van de massa der verbruikers, dat zijn de industriële arbeiders, niet door inperking van het aanbod tot het niveau, dat voldoende is voor een volk met een hoog percentage werklozen.

Voor ons ligt het aantrekkelijke van dit werk in de durf om thans reeds over de grenzen der heerschende crisis den blik op een toekomst te slaan, die, naar wij innig hopen, niet te ver verwijderd moge blijken. Wij achten de visie van deze beide Engelsche schrijvers ongetwijfeld de juiste en de eenige, die voor de menschheid aanvaardbaar is.

Bij alle maatregelen tot steun der agrarische productie, die thans ongetwijfeld noodig zijn, dient men zich af te vragen, in hoeverre die op den duur een hinderpaal zullen blijken te zijn voor het bereiken van deze toekomst. Zooveel mogelijk moeten de maatregelen in een richting worden geleid, die met dit einddoel in overeenstemming is.

Voor het radicalisme, dat in sommige Engelsche kringen heerscht, spreekt het feit, dat dit boek, van een voorrede van Sir Arthur Salter voorzien, en dus niet door revolutionairen geschreven, voor geleidelijke invoering van het staatsbezit van den grond pleit, waarbij dit bezit moet worden verkregen, doordat de staat betaling van successierechten in land aanvaardt. B.

¹⁾ „The Economist” vergelijkt in de bespreking van dit boek den Britschen Minister van Landbouw sarcastisch met de tooverfee, die Asschepoester — den Engelschen landbouw — van haar gaven overvloedig voorziet. Het bal zal echter niet klokke 12 worden afgebroken, maar blijft voortduren, zolang het geduld van den industriëlen verbruiker zulks toelaat.

Wereldproductie en wereldhandel in het derde kwartaal van 1933.

De industriële wereldproductie is in den loop van 1933 tot Augustus sterk gestegen om daarna een kleinen teruggang te vertoonen. Hoogstwaarschijnlijk zal de wereldproductie in het derde kwartaal zijn hoogsten stand bereikt hebben. Over de mate, waarin de wereldproductie in het vierde kwartaal zal dalen, valt echter nog weinig te zeggen. Naast een terugslag in de Vereenigde Staten, valt in andere landen een verbetering van de industriële bedrijvigheid te constateeren, zooals in Duitschland, Japan en enkele andere landen.

De wereldhandel geeft daarentegen een veel gelijkmatiger beeld te zien. Deze is in de eerste drie kwartalen van dit jaar weinig veranderd. In dit verband wijst het Institut für Konjunkturforschung in het weekbericht van 23 November op een merkwaardig verschijnsel. Terwijl namelijk de wereldhandel in vroegere conjunctuurcycli als een soort nivelleering tusschen productie en verbruik fungeerde en aan sterkere schommelingen onderhevig was dan de wereldproductie, heeft zich de verhouding in den laatsten tijd gewijzigd. De wereldhandel is door de sterke stijging van de productie in het tweede en derde kwartaal van dit jaar onbeïnvloed gebleven. Dit blijkt uit onderstaande gegevens, die wij ontleend hebben aan het Institut für Konjunkturforschung.

Wereldhandel en Wereldproductie.

	Totale industr. wereldproductie	Wereldhandel
1929	—	101
1930	—	81
1931	—	58
1932	—	39
1932 1e kw.	76.2	42
2e kw.	71.5	40
3e kw.	70.7	35
4e kw.	74.8	40
1933 1e kw.	74.0 ¹⁾	35 ¹⁾
2e kw.	82.8 ²⁾	34 ¹⁾
3e kw.	89.8 ²⁾	34 ¹⁾

¹⁾ Voorloopige berekeningen volgens „Bulletin Mensuel“ Genève. ²⁾ Voorloopig.

Zooals men ziet, is de wereldhandel dit jaar vrijwel onveranderd gebleven. Het hier geconstateerde verschijnsel is inderdaad zeer belangwekkend, omdat het zoo duidelijk de fatale gevolgen van de autarkische tendenzen demonstreert. Immers, de opleving, die zich in verschillende landen in den laatsten tijd heeft geopenbaard, beperkt zich geheel tot de nationale huishoudingen; er is weinig internationale samenhang te bespeuren. Bovendien is het herstel in verschillende gevallen kunstmatig geforceerd. Dit geldt vooral voor de industriële landen, welke zich hoe langer hoe meer op voorziening in eigen behoefte gaan toeleggen.

Op agrarisch gebied leidt dit tot een minder ver-

voer van voedingsmiddelen, daar de invoer uit overzeesche landen kunstmatig wordt belemmerd. Parallel hiermede loopt een mindere uitvoer van industriële producten, omdat de overzeesche landen geen koopkracht hiervoor kunnen ontwikkelen. Deze landen gaan zich daarom vaak noodgedwongen eveneens op de productie van industriële artikelen toeleggen.

De structuurveranderingen, die zich op deze wijze voltrekken, brengen voor de landen, die steeds in sterke mate aan het internationaal verkeer hebben deelgenomen, buitengewoon nadeelige gevolgen met zich mede. Tot deze landen behooren o.a. Nederland en Nederlandsch-Indië.

Koffie-statistiek over December 1933.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in December de aanvoer geweest is als volgt:

	1933 bn.	1932 bn.	1931 bn.
in Europa	827.000	747.000	1.021.000
„ Ver. Staten van Amerika	1.102.000	866.000	1.267.000
Totaal....	1.929.000	1.613.000	2.288.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende het jaar 1933 bedroegen 22.598.000 balen tegen 20.960.000 balen in 1932 en 25.368.000 balen in 1931.

De Afleveringen in December waren:

	1933 bn.	1932 bn.	1931 bn.
in Europa	831.000	894.000	984.000
„ Ver. Staten van Amerika	1.012.000	951.000	1.090.000
Totaal....	1.843.000	1.845.000	2.074.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende het jaar 1933 waren 22.200.000 balen tegen 22.279.000 balen in 1932 en 23.833.000 balen in 1931.

Vanaf 1 Juli tot 31 December waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 10.930.000 balen tegen 8.731.000 balen in 1932 en 11.208.000 balen in 1931, terwijl de Afleveringen bedroegen 10.883.000 balen tegen 10.541.000 balen in 1932 en 10.965.000 balen in 1931.

De zichtbare voorraad was op 31 December in Europa 2.057.000 balen tegen 2.061.000 balen op 1 December. In Amerika bedroeg hij 1.076.000 balen tegen 986.000 balen op 1 December. In Europa en in Amerika tezamen was de voorraad dus op 31 December 3.133.000 balen tegen 3.047.000 balen op 1 December. Hij bedroeg op 31 December 1932 — 2.735.000 balen en op 31 December 1931 — 4.054.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 31 December 7.588.000 balen tegen 7.382.000 balen op 1 December en 6.227.000 balen op 31 December 1932 (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan de cijfers van 31 en 1 December nog niet bekend zijn, doch die op 1 November bedroegen 15.254.000 balen en op 31 December 1932 — 22.838.000 balen).

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	31 Dec. 1933/ 6 Jan. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	31 Dec. 1933/ 6 Jan. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	11.121	11.121	14.649	—	—	—	11.121	14.649
Rogge	5.427	5.427	6.554	2.000	2.000	—	7.427	6.554
Boekweit	622	622	2.079	—	—	—	622	2.079
Maïs	21.669	21.669	26.628	2.570	2.570	8.099	24.239	34.727
Gerst	3.704	3.704	2.595	—	—	—	3.704	2.595
Haver	350	350	7.215	—	—	147	350	7.362
Lijnzaad	5.014	5.014	—	4.119	4.119	7.758	9.133	7.758
Lijnkoek	5.548	5.548	1.075	—	—	—	5.548	1.075
Tarwemeel	334	334	825	—	—	190	334	1.015
Andere meelsoorten	211	211	680	—	—	169	211	849

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De Zichtbare Voorraden per 1 December zijn volgens Czarnikow:

	1933 tons	1932 tons	1931 tons
Duitschland	1.213.000	1.324.000	1.692.000
Tsjecho-Slowakije	490.000	611.000	811.000
Frankrijk	583.000	560.000	704.000
Nederland	338.000	259.000	291.000
België	185.000	163.000	211.000
Hongarije	141.000	109.000	121.000
Polen	411.000	466.000	486.000
U.K. Geïmp. Suiker	286.000	257.000	138.000
„ Binnenl. „	96.000	77.000	54.000
Europa	3.743.000	3.828.000	4.508.000
Ver. Staten alle havens	256.000	298.000	275.000
Cubaansche havens	430.000	639.000	804.000
Cuba binnenland	1.110.000	1.180.000	1.200.000
Java	2.874.000	3.044.000	2.263.000
Totaal	8.413.000	8.987.000	9.050.000
waarvan geblokkeerd	1.890.000	3.657.000	2.204.000

INGEZONDEN STUKKEN.**ARBEIDSBESPARING EN WERKLOOSHEID.**

Mej. Dr. E. C. van Dorp schrijft ons:

In uw verslag van de debatten ter vergadering der Ver. v. d. Staathuishoudkunde en de Statistiek over het vraagstuk der rationalisatie-werkloosheid (Nr. 931, 1 November), spreekt u, in navolging van Dr. van Genechten, de meening uit, dat voor het weer te werkstellen van werkloozen voldoende „kapitaalvorming” noodig is. Ik heb er, zooals u ziet, lang over gedacht, maar ik ben er niet achter kunnen komen, wat u met dit „kapitaal” bedoelt. Het drukken van aandelen, het in omloop brengen van geld of het geven van crediet kan er niet mede bedoeld zijn.

Het vormen van een voorraad gebruiksgoederen dan? Afgezien ervan, dat men daarvoor niet den term „kapitaal” pleegt te gebruiken, is blijkbaar zulk een voorraad niet noodig, wanneer men tot dusver de werklozen heeft kunnen voeden. Kapitaalgoederen dan? Maar rationalisatie beteekent juist, het produceeren van een overmaat van kapitaalgoederen.

Hoe ik de zaak ook bekijk, zij blijft mij duister. Mijn vriendelijk verzoek is dus, dat u, die natuurlijk een duidelijke voorstelling hebt gehad, van wat u wilde zeggen, mijn onwetendheid te hulp wilt komen, en mij mededeelen, wat u met „kapitaalvorming” bedoeld hebt. U zult daarmee buiten twijfel niet alleen mij, maar ook andere lezers, bij wie dezelfde vraag ook wel gerezen zal zijn, verplichten.

Naschrift. In onze beschouwing van 1 November jl., waaraan Mej. van Dorp refereert, ging het om de vraag, onder welke voorwaarden arbeiders, die door rationalisatiemaatregelen worden gestooten uit het bedrijf, waarin zij tevoren werkzaam waren, zoo snel mogelijk weder in het productieproces konden ingeschakeld. Wij noemden daarvoor twee hoofdvoorwaarden, t.w. een soepel geldloos, dus geen loonverstarring, een punt, waaromtrent tusschen de geachte schrijfter en ons wel geen meningsverschil zal bestaan, en voorts voldoende kapitaalvorming. Met dit laatste hebben wij niet anders bedoeld, dan dat de ondernemers, die den uitgestooten arbeiders emplooi willen geven, daartoe op voor hen loonnende voorwaarden de noodige geldmiddelen kunnen verkrijgen. Het kapitaal, dat zij behoeven, heeft in eerste instantie den vorm van *geld*, aan te wenden voor de betaling van loon en voor de aanschaffing van grond- en hulpstoffen en — zoo noodig — voor den aankoop van duurzame productiemiddelen. „Kapitaalvorming” werd door ons opgevat als de bestemming van reeds aanwezig of onder zekere voorwaarden ad hoc gecreëerd geld voor duurzame of tijdelijke belegging in ondernemingen.

Wij verkeerden in de meening, dat wij hiermede een gangbare opvatting volgden en dat dus het woord „kapitaalvorming” in dit verband geen nadere toelichting behoefde. Blijkbaar hebben wij ons daarin vergist en wij hopen, dat wij met het bovenstaande onze bedoeling thans genoegzaam hebben verduidelijkt.

G. M. V. S.

ONTVANGEN BOEKEN.

De Groninger Veenkoloniën, door Dr. H. J. Keuning. Amsterdam 1933; H. J. Paris. Prijs f 9.50).

Na een aantal inleidende hoofdstukken over den bodem, het verloop van de ontginning in de randgebieden en in het centrale deel van de Groninger Veenkoloniën, en den aanleg van het tegenwoordige cultuurlandschap, bespreekt de schrijver in deze sociaal-geografische studie de verschillende productiemethoden, die achteréenvolgens of naast elkaar in het gebied zijn toegepast; nl. landbouw, tuinbouw, zeevaart en industrie en hun beteekenis voor de sociale structuur. Bijzondere nadruk is gelegd op de tendens in den landbouw tot specialiseering op enkele gewassen, voor den verbouw waarvan de veenkoloniale bodem uitermate geschikt is en de industriële verwerking daarvan in ter plaatse gevestigde fabrieken tot producten voor de wereldmarkt, nl. aardappelmeel en strocarton. In het laatste hoofdstuk is de positie van Nederland op de wereldmarkt besproken als producent van de beide bovengenoemde producten en verder de ontredende invloed, welken het gespecialiseerde veenkoloniale productiesysteem tengevolge van de heerschende economische crisis ondervindt.

Waarde en prijs door Dr. G. A. H. Wiebols. (Amsterdam 1933; N.V. Drukkerij Elsevier).

Hoofdstuk I. De hoofdfout der Oostenrijksche Theorie. II. De waardeering. III. Waardeerings-varianties. IV. Waardeeringen vraag. V. Het verbruiksurplus. VI. Het nut der goederen. VII. De statische toestand. VIII. De mathematische prijstheorie.

Grundriss der Statistik II. Gesellschaftsstatistik door Dr. Wilhelm Winkler, Professor an der Universität Wien. (Berlijn 1933; Verlagsgesellschaft Julius Springer. Prijs R.M. 19.60).

In het tweede deel van dit boek worden behandeld: de bevolkingsstatistiek, de economische statistiek, de culturstatistiek en de politieke statistiek.

How to stop deflation door Professor J. Goudriaan (London 1932; The Search Publishing Company Limited. Prijs sixpence).

In deze brochure zet Prof. G. de voor de lezers van ons blad reeds bekende denkbeelden over een grondstoffenvaluta uiteen.

De toekomstige bevolkingsaanwas van Amsterdam. Uitgave van den Dienst der Publieke Werken.

Een studie betr. den toekomstigen bevolkingsaanwas van Amsterdam. Hierin wordt de bevolking van de hoofdstad in 1970 op maximaal 900.000 geschat.

De eigenschappen van den bedrijfsleider en de verhouding tusschen leider en personeel door H. J. Slegtenhorst. (Rotterdam 1932; Nijgh & van Ditmar N.V. Prijs f 0.90).

Le développement économique de la Hongrie Mutilée door Etienne Varga, Directeur de l'Institut hongrois de recherches économiques. (Budapest 1932; Imprimerie Stephaneum S.A.).

An atlas of the progress in Nawanagar State door John de la Valette. (Londen z.j.; Messrs. East & West Ltd.; Prijs 10/6).

Geologische kaart van Java. Toelichting bij blad 67 (Bandjarnegara) door Dr. Ch. E. A. Harloff. Uitgave van den Dienst van den Mijnbouw in Nederlandsch-Indië. (Verkrijgbaar bij het Kaartenmagazijn van den Topografischen Dienst te Batavia en bij het Hoofd van den Opsporingsdienst te Bandoeng. Prijs met kaartblad f 2.50).

Geologische kaart van Java. Toelichting bij blad 30 (Poerwakarta) door Dr. O. Ludwig met eene korte agrogeologische beschrijving door Ing. J. Szemian. Uitgave van den Dienst van den Mijnbouw in Ned.-Indië. (Verkrijgbaar en prijs zie boven).

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET
STAATSBEDRIJF DER P.T.T.
OCTOBER 1933.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Oct. 1933	Meer of minder dan	
		Oct. 1932	Begrooting
Posterijen	f 3.149.934	- f 45.118	- f 96.566
Telegrafie	" 373.189	- " 690	+ " 29.829
Telefonie	" 2.091.662	+ " 28.804	+ " 71.462
Postchèque- en Girodienst	" 731.963	- " 43.386	+ " 5.563
Totalen.....	f 6.346.748	- f 60.390	- f 10.288

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op
2 Januari 1934 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disconto
<i>Europa.</i>				%
Londen *)	£	12.10 ^a	8.10 ^{1/2}	4
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.32 ^{1/2}	2 1/2
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.76	3 1/2
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.59 ^{1/2}	3 1/2
Luxemburg	100 Franc	—	6.92	2
Zürich *)	100 "	48.—	48.18	3 1/2
Praag	100 Kronen	—	7.41	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	4 1/2
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	6
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	8
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.80	7 1/2
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37 ^{1/2}	7
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ^{1/2}	3
Athene	100 Drachme	3.23	1.39	6
Milaan	100 Lira	13.09	13.08	5 1/2
Madrid	100 Peseta ^a	48.—	20.50	2 1/2
Lissabon	Escudo "	2.68 ^{1/2}	0.07 ^{1/2}	3 1/2
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	36.25	2 1/2
Oslo *)	100 "	66.67	40.75	2 1/2
Stockholm *)	100 "	66.67	41.80	5
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	36.57 ^{1/2}	7
Warschau	100 Zloty	27.91	27.97 ^{1/2}	5 1/2
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	25.25	4 1/2
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	48.—	3
Reval (Estland) ..	100 Estl. Kr.	66.67	45.50	4 1/2
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ^{1/2}	3.57 ^{1/2}	3
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	3
Danzig	100 Gulden	48.42	48.45	2
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	1.56 ^{3/4}	3 1/2
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.58	4 1/2
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.43 ^{1/2}	3.65
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.38 ^{1/2}	
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	—	
Rio de Janeiro....	Milreis (pap.)	0.8075 ^a	0.14	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	1.02 ^{1/2}	
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ^a	0.31 ^{1/2}	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.35	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.17 ^{1/2}	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.40	
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 ^{3/4}	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 ^{1/2}	1.57	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01 ^{1/2}	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 ^{1/2}	1.58	
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.49	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupée	0.91	0.61 ^{1/2}	3 1/2
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ^{3/4}	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	49.—	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.60	
Shanghai	Dollar	—	0.55	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.92	
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.80	
Teheran ⁴⁾ (Perzië)..	Pahlavi	—	9.75	
Bangkok	Baht	—	0.75	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 ^{1/2}	8.10 ^{1/2}	3 1/2
Alexandrië.....	Egypt. £	12.42	8.31	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ^{1/2}	6.48	
Nieuw Zeeland	£	12.10 ^{1/2}	6.51	

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.
3) Zichtkoers. 4) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.
(In Guldens).

Omschrijving	Juli 1933	1e zeven mnd. 1933	1e zeven mnd. 1932
<i>Belastingen.</i>			
Pachten	1	27	56
Invoerr. incl. Landsgoed.	3.658	26.525	27.162
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	175	1.287	1.704
Accijns op gedistilleerd ...	39	321	515
" " bier	2.219	15.946	18.352
" " petroleum	261	1.902	2.971
" " lucifers	1.171	7.043	52
" " tabak	22	122	110
Andere ontv. I. U. en A. ...	156	1.162	1.426
Statistiekrecht	301	2.076	2.619
Personeele belasting	3.397	18.596	25.333
Inkomstenbel. en Crisish.	763	7.504	5.844
Vennootschapsbelasting ..	126	981	—
Vermogensbelasting	1.147	5.457	6.962
Verponding	331	1.374	2.103
Recht van openb. verkoop.	689	4.411	4.823
Zegelrecht	155	987	1.300
Overschr. van vaste goed.	43	237	307
Recht v. succ. en overgang	7	52	53
Vergunning speeltafels ...	463	3.073	3.325
Slachtbelastingen	4	44	53
Bijzondere bel. buitengew.	7	22	37
Hoofdgeld	3.058	11.742	12.578
Landelijke inkomsten	101	807	414
Belasting op loterijen	41	303	21
Motorbelasting i.d. B. Gew.	—	—	63
Opgeheven belastingen ...	10	353	—
Motorvoertuigenbel.			
Java en Madoera			
Totaal.....	18.345	112.354	118.183
<i>Monopolies.</i>			
Opium excl. opiumfabriek	1.093	7.488	10.640
Pandhuizen	1.304	8.202	10.641
Zout	1.594	9.683	8.364
Totaal.....	3.991	25.373	29.645
<i>Producten.</i>			
Kina en Thee	78	219	179
Landscaoutchoubedrijf ..	168	812	753
Boschwezen	692	4.067	5.197
Goud en zilver	—	—	—
Banka-tin	2.995	11.138	6.014
Steenkolen	308	2.923	4.171
Totaal.....	4.238	19.159	16.314
<i>Bedrijven.</i>			
Havenwezen	2.091	8.575	9.399
Baggerdienst	239	1.328	2.088
Waterkracht en Electricit.	241	1.616	1.725
Landsdrukkerij	74	527	676
Post-, Telegr.- en Teldienst	1.925	13.667	15.221
Spoor- en Tramwegen ...	3.368	20.789	27.014
Totaal.....	7.938	46.502	56.123
<i>Diverse middelen.</i>			
Winsttaandeel „Billiton” ..	—	—	—
Winsttaandeel Jav. Bank ..	225	225	—
Afstand van grond	147	1.801	1.941
Mijnconcessies	144	395	356
Boeten en verbeurdverkl.	78	516	633
Léges en salarissen	36	241	270
Heff. t.z.v. gesl. werkover.	3	46	89
Opbrengst d. Weeskamers	31	362	474
Kadaster	23	170	206
Ontv. Gevangeniswezen ..	256	1.813	2.085
Afkoop heeren dienst. B.G.	87	802	2.202
Schoolgelden	360	2.897	3.242
Ontv. ziekeninricht. enz. ...	60	437	525
IJK van maten en gew. ...	87	389	378
Verk. en verh. van huizen	174	1.173	1.183
Ontv. waterleidingen	26	214	289
Bakengelden	185	1.387	1.369
Loodsgelden	234	1.615	1.614
Allerlei	1.123	1.840	2.011
Totaal.....	3.279	16.323	18.867
<i>Recapitulatie.</i>			
Totaal belastingen	18.345	112.354	118.183
" monopolies	3.991	25.373	29.645
" producten	4.238	19.159	16.314
" bedrijven	7.938	46.502	56.123
" diverse middelen ..	3.279	16.323	18.867
Totaal generaal.....	37.791	219.711	239.132

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 2½ 19 Sept. '33	Lissabon .... 5½ 8 Dec. '33
	{ Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33	Londen ..... 2 30 Juni '32
	{ Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33	Madrid ..... 6 26 Oct. '32
Athene	7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 2 19 Oct. '33
Batavia	4½ 16 Aug. '33	Oslo ..... 3½ 22 Mei '33
Belgrado	7½ 20 Juli '31	Parijs ..... 2½ 9 Oct. '31
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag ..... 3½ 25 Jan. '33
Boekarest	6 5 Apr. '33	Pretoria ..... 3½ 15 Mei '33
Brussel	3½ 13 Jan. '33	Rome ..... 3 11 Dec. '33
Budapest	4½ 17 Oct. '32	Stockholm .. 2½ 1 Dec. '33
Calcutta	3½ 16 Feb. '33	Tokio ..... 3.65 2 Juli '33
Dantzig	3 6 Mei '33	Weenen ..... 5 23 Mrt. '33
Helsingfors	4½ 20 Dec. '33	Warschau .... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen	2½ 1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1934		1933		1933	1932	1914
	6 Jan.	1/6 Jan.	28/30 Dec.	18/23 Dec.	2/7 Jan.	4/9 Jan.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	3/8	3/8-1/2 ²⁾	3/8-1/2	3/8-1/2	1/4-1/2	17/8-2 1/8	3 1/8-3 1/8
Londen Daggeld... Partic. disc.	3/4-1	1/2-1	1/2-2 1/2	1/2-1	1/4-1	2 3/4-5	1 3/4-2
Berlijn Daggeld... Maandgeld	4 3/8-5 3/8	4 3/8-5 7/8	4 1/2-5 7/8	4 1/2-6	4 1/4-5 1/2	4 1/2-6 1/2	7 1/4-9
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	6 7/8	2 1/8-1 1/2
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/2	4-1/2	4-1/2	7 1/4-8	—
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1	1 1/2	1	1	1-1/4	2 1/2-3 1/4	1 3/4-2 1/2

1) Koers van 5 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.
2) 2/6 Jan. 1934.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
2 Jan. 1934	1.56 3/8	8.10 1/4	59.32 1/2	9.76	34.59 1/2	100 3/8
3 " 1934	1.56 3/4	8.08 1/2	59.33	9.77 1/2	34.60	100 3/8
4 " 1934	1.59 3/8	8.09 1/2	59.32	9.77	34.58	100 3/8
5 " 1934	1.58 1/8	8.10 1/2	59.11	9.76	34.58	100 3/8
6 " 1934	1.58 1 1/8	8.11	59.15	9.74 1/2	34.60	100 3/8
8 " 1934	1.59 3/4	8.12 1/2	59.17	9.74	34.58	100 3/8
Laagste d.w.1)	1.56	8.07	59.07 1/2	9.73 1/2	34.52 1/2	100
Hoogste d.w.1)	1.60	8.14	59.40	9.77 1/2	34.65	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
2 Jan. 1934	48.18	—	7.40	1.48	13.08	20.50
3 " 1934	48.21	—	7.40	1.48	13.10	20.51
4 " 1934	48.21	—	7.41	1.48	13.09	20.52
5 " 1934	48.20	—	7.41	1.48	13.09	20.54
6 " 1934	48.47 1/2	—	7.41	1.48	—	—
8 " 1934	48.17	—	7.41	1.48	13.05 1/2	20.52 1/2
Laagste d.w.1)	48.10	—	7.35	1.45	13.02 1/2	20.35
Hoogste d.w.1)	48.25	28.—	7.42 1/2	1.52 1/2	13.15	20.65
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
2 Jan. 1934	5,15	6,21 1/2	37,85	63,70
3 " 1934	5,11	6,19 1/2	37,68	63,45
4 " 1934	5,16	6,24	37,92	63,90
5 " 1934	5,10 3/4	6,14 1/2	37,25	62,95
6 " 1934	5,11 7/8	6,14 3/4	37,37	63,13
8 " 1934	5,09 1/8	6,09 1/4	37,03	62,60
9 Jan. 1933	3,34 3/4	3,90 1/2	23,77	40,19 1/2
Muntpariteit ..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/2	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	23 Dec. 1933	30 Dec. 1933	1/6 Jan. 1934 Laagste	6 Jan. 1934 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 3/8
Athene	Dr. p. £	582 1/2	582 1/2	565	600
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ..	Pen. p. £	18 1/2	18 1/2	18 1/2	18 1/2
Buenos Aires	d. p. \$	35 3/4	35 3/4	35 3/8	36
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/10	1/6 1/10	1/6 1/32	1/6 3/32
Constantin ..	Piast. p. £	675	675	675	675
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/5 7/16	1/5 3/4	1/5	1/6 3/8
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 7/16	1/2 1/2
Lissabon	Escu. p. £	109 7/8	109 7/8	109 3/8	109 7/8
Mexico	\$ per £	18	18 1/2	17 1/2	18
Montevideo .	d. per £	35 3/8	35 3/8	35 1/2	35 3/8
Montreal ..	\$ per £	5.09	5.10 1/2	5.08	5.15 1/8
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	4 1/8	4 1/8	4 1/8	4 1/8
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/3 1 1/16	1/4	1/3 3/4	1/4 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/32	2/4 1/32	2/3 1/16	2/4 1/8
Valparaiso 1).	\$ per £	—	—	—	—
Warschau ..	Zl. p. £	29 1/8	29 1/16	28 3/8	29 1/2

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

	Londen 1)	N.York 2)	Londen
2 Jan. 1934 ..	19 3/16	44 7/8	127/-
3 " 1934 ..	19 3/16	44 3/4	127/6
4 " 1934 ..	19 1/8	43 7/8	127/6
5 " 1934 ..	19 1/8	44 1/4	127/6
6 " 1934 ..	19 1/8	44	126/11
8 " 1934 ..	19 1/8	43 7/8	126/8
9 Jan. 1933 ..	16 1/16	25 1/2	123/-
27 Juli 1914 ..	24 1/16	59	84/10 1/2

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	31 Dec. 1933	7 Jan. 1934
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 28.841.254,42	f 46.606.478,66
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Nov. '33 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en op. op de Rijksink. bel.	" 543.255,14	" 123.769,53
Voorschotten op ultimo Nov. '33 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en dergem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 1.149.970,29	" 1.149.970,29
Voorschotten aan Ned.-Indië	" 1.008.825,56	" 1.008.825,56
Id. aan Suriname	" 238.604.971,61	" 243.458.953,24
Id. aan Curaçao	" 13.023.747,34	" 13.257.183,25
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1) Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	" 4.873.132,73	" 4.874.669,97
Verstr. t. laste der Rijksbegr. kasgelden-leeningen aan gemeenten (saldo) ...	" 103.372.205,98	" 101.927.464,29
	" 39.240.806,48	" 45.486.898,57
	" 14.508.373,20	" 21.413.643,18
	" 51.776.466,26	" 51.664.476,26

Verplichtingen.

	31 Dec. 1933	7 Jan. 1934
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 335.524.000,—	f 384.844.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 136.940.000,—	" 87.130.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.401.288,—	" 1.397.302,—
Schuld op ultimo Nov. '33 a/d gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op. op die bel. en op de verm. bel.	" 36.707.304,26	" 44.134.851,37
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 107.578.762,07	" 145.884.779,59
Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ...	" 66.397,10	" 76.397,10
Id. aan diverse instellingen 1) ...	" 30.385.780,59	" 41.957.362,23

1) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	30 Dec. 1933	7 Jan. 1934
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank	f 1.984.000,—	f 705.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas	—	—
waaronder Muntbiljetten	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen	" 238.605.000,—	" 243.459.000,—
Schatkistbiljetten	" 1.000.000,—	" 1.000.000,—
Schatkistbiljetten	" 20.365.000,—	" 15.530.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 1.142.000,—	" 1.142.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank. Voorschot van de Javasche Bank	" 1.610.000,—	" 1.963.000,—
	" 2.135.000,—	" 2.366.000,—

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
2 Dec. 1933 ..	695	1.275	423	713	2.406
25 Nov. 1933 ..	698	1.057	418	712	2.389
18 " 1933 ..	697	1.081	557	710	2.386
11 " 1933 ..	697	1.239	480	706	2.404
3 " 1933 ..	694	1.306	450	704	2.381
5 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE Manitoba No. 2 loco Rotterdam Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST 64/65 1/2 G. La Plata loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 KG. Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		RUND- VLEESCH (versch) Gem.v. 3kw. per 100 KG. Rotterdam		VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 KG. Rotterdam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%
1925	17,20	100,0	13,07	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12	120,—
1930	9,67	56,3	6,22	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,5	108,—	116,1	72,90	94,—
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,—
1932	5,22	30,4	4,62	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,—
Jan. 1931	6,52	37,9	4,—	30,6	84,50	36,5	86,25	36,5	207,50	44,9	3,40	74,8	1,92	14,5	5,61	32,5	96,—	103,2	56,—	72,—
Febr. "	5,77	33,6	3,90	29,8	87,50	37,8	85,75	36,3	206,25	44,6	3,01	66,2	2,24	16,9	6,24	36,2	91,—	97,8	50,—	64,—
Maart "	5,62	32,7	4,20	32,1	103,00	44,5	104,75	44,4	214,00	46,3	4,72	103,8	3,25	24,5	11,23	65,1	90,—	96,8	51,—	65,—
April "	5,90	34,3	4,42	33,8	112,00	48,4	117,00	49,6	197,75	42,8	—	—	—	—	—	—	97,—	104,3	47,—	60,—
Mei "	6,15	35,8	4,97	38,0	95,75	41,4	124,00	52,5	189,00	40,9	—	—	—	—	—	—	98,—	105,4	45,—	58,—
Juni "	5,75	33,4	5,05	38,6	86,75	37,5	116,50	49,4	191,50	41,4	—	—	—	—	—	—	101,—	108,6	41,—	52,—
Juli "	5,42	31,5	4,70	35,9	84,25	36,4	115,75	49,0	211,00	45,6	—	—	—	—	—	—	95,—	102,2	49,—	63,—
Aug. "	4,97	28,9	4,02	30,8	74,50	32,2	119,50	50,6	185,50	40,1	—	—	—	—	—	—	94,—	101,1	54,—	69,—
Sept. "	4,77	27,8	4,27	32,7	68,00	29,4	97,00	41,1	164,25	35,5	—	—	—	—	—	—	84,—	90,3	50,—	64,—
Oct. "	5,—	29,1	4,47	34,2	68,50	29,6	94,75	40,1	160,25	34,6	—	—	—	—	—	—	75,—	80,6	49,—	63,—
Nov. "	5,82	33,9	5,47	41,9	81,00	35,0	114,50	48,5	169,75	36,7	1,52	33,4	5,04	38,1	—	—	72,—	77,4	48,—	61,—
Dec. "	4,92	28,6	4,95	37,9	69,25	29,9	111,25	47,1	145,75	31,5	1,47	32,3	5,39	40,7	2,40	13,9	70,—	75,3	43,—	55,—
Jan. 1932	5,05	29,4	5,07	38,8	71,25	30,8	114,00	48,3	142,50	30,8	1,49	32,8	8,69	65,6	1,87	10,8	70,—	75,3	40,—	51,—
Febr. "	5,30	30,8	5,07	38,8	74,00	32,0	108,50	46,0	142,25	30,8	1,28	28,1	8,98	67,8	1,29	7,5	68,—	73,1	34,—	43,—
Maart "	5,52	32,1	5,80	44,4	86,75	37,5	118,00	50,0	143,25	31,0	1,68	36,9	12,26	92,6	1,78	10,3	67,—	72,0	32,—	41,—
April "	5,65	32,7	6,22	47,6	88,75	38,3	124,50	52,8	135,25	29,2	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	28,—	36,—
Mei "	5,60	32,6	5,30	40,5	78,00	33,7	116,00	49,2	130,25	28,2	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	26,—	33,—
Juni "	5,22	30,4	4,15	31,7	80,75	34,9	105,75	44,8	128,75	27,8	—	—	—	—	—	—	67,—	72,0	34,—	43,—
Juli "	4,90	28,5	4,—	30,6	78,75	34,0	100,25	42,5	129,75	28,1	—	—	—	—	—	—	64,—	68,8	35,50	45,—
Aug. "	5,20	30,2	4,07	31,2	77,50	33,5	98,25	41,6	133,00	28,8	—	—	—	—	—	—	62,—	66,7	40,50	52,—
Sept. "	5,47	31,8	4,20	32,1	78,50	33,9	88,50	37,5	150,75	32,6	—	—	—	—	—	—	55,—	59,1	42,50	54,—
Oct. "	5,25	30,5	3,92	30,0	74,50	32,2	79,50	33,7	138,25	29,9	—	—	—	—	—	—	51,—	54,8	44,—	56,—
Nov. "	4,90	28,5	3,90	29,8	71,25	30,8	79,00	33,5	135,25	29,2	1,06	23,3	4,10	31,0	—	—	53,—	57,0	46,—	59,—
Dec. "	4,72	27,5	3,80	29,1	66,25	28,6	75,25	31,9	135,00	29,2	0,84	18,5	3,99	30,1	3,02	17,5	53,—	57,0	46,—	59,—
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5	0,67	14,7	3,38	25,5	3,02	17,5	50,50	54,3	44,75	57,—
Febr. "	4,77	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2	0,60	13,2	2,06	15,5	2,51	14,6	49,25	53,0	45,—	58,—
Maart "	5,05	29,4	3,82	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,2	0,61	13,4	1,29	9,7	3,11	18,0	46,50	50,0	46,—	59,—
April "	5,15	29,9	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0	—	—	—	—	—	—	49,50	53,2	48,25	62,—
Mei "	5,40	31,4	3,77	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	146,75	31,7	—	—	—	—	—	—	52,25	56,2	49,—	63,—
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3	—	—	—	—	—	—	51,25	55,1	48,—	61,—
Juli "	5,82	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	—	—	—	—	—	—	49,25	53,0	48,50	62,—
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	—	—	—	—	—	—	49,—	52,7	49,25	63,—
Sept. "	4,95	28,8	3,47	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	—	—	—	—	—	—	50,25	54,0	54,—	69,—
Oct. "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,25	26,0	63,50	27,0	141,25	30,5	—	—	—	—	—	—	56,25	60,5	54,25	70,—
Nov. "	4,55	26,5	2,95	22,6	74,50	32,2	60,00	25,4	147,25	31,8	1,26	27,7	2,23	16,8	—	—	59,50	64,0	54,37	70,—
Dec. "	4,57	26,6	3,30	25,3	73,50	31,7	59,25	25,1	154,50	33,4	0,97	21,3	2,56	19,3	1,76	10,2	60,75	65,3	53,50	69,—
2 Jan. 1934	4,60	26,7	3,35	25,6	68,00	29,4	56,00	23,7	149,00	32,2	—	—	—	—	—	—	64,—	68,8	53,50	69,—
8	4,70	27,3	3,40	26,0	67,00	28,9	57,00	24,2	145,00	31,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Jan zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 K.G. Zuid-Russische. 4) 5 Jan. 5) 4 Jan.

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezuifd i.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33,90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 §cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 KG. netto				
	f.	%	§	%	§cts.	%	§cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	f.	%	f.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,—
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,—
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,—
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	103,4	47,58	137,1	11,48	95,—	95,—
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,—
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,—	82,—
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,—
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,—
Jan. 1931	10,30	95,4	0,85	50,6	6,08	40,9	10,30	44,3	8,31	28,4	3,09	33,1	21,25	38,6	12,00	40,7	24,63	71,0	10,11	84,—
Febr. "	10,30	95,4	0,85	50,6	6,14	41,3	10,95	47,1	9,58	32,7	3,55	38,0	21,75	39,5	12,00	40,7	22,50	64,8	10,21	85,—
Maart "	10,30	95,4	0,66	39,3	6,07	40,9	10,90	46,9	9,70	33,1	3,56	38,1	25,25	45,9	14,50	49,2	22,25	64,1	10,21	85,—
April "	10,15	94,0	0,53	31,5	5,66	38,1	10,25	44,1	8,68	29,7	3,31	35,4	24,50	44,5	14,50	49,2	22,25	64,1	10,21	85,—
Mei "	10,00	92,6	0,53	31,5	5,37	36,2	9,40	40,4												

	ZUIVEL EN EIERN										METALEN													
	BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p.K.G. Heffing Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesh. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
	f.	o/o	f.	o/o	f.	o/o	f.	o/o	£	o/o	£	o/o	£	o/o	sh.	o/o	sh.	o/o	£	o/o	sh.	o/o	pence	o/o
1925	2,31	100,0	56,-	100,0	9,18	100,0	62,1/6	100,0	36,8/6	100,0	261,17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,-	36,3/6	100,-	85/6	100,-	52 1/2	100,0	100,0	
1926	1,98	85,7	43,15	77,1	8,15	88,8	58,1/-	93,5	31,1/6	85,3	290,17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34,2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/2	89,3	89,3	
1927	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	55,14/-	89,7	24,4/-	66,4	290,4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28,10/-	78,8	85/-	99,5	26 3/4	88,3	88,3	
1928	2,11	91,3	45,05	85,8	7,99	87,0	63,16/-	102,8	21,1/-	57,8	227,5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25,5/6	69,9	85/-	99,5	26 1/2	81,1	81,1	
1929	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	75,14/-	121,9	23,5/-	63,8	203,15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24,17/6	68,8	85/-	99,5	24 1/2	76,2	76,2	
1930	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	54,13/-	88,0	18,1/6	49,6	142,5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16,17/-	46,6	85/-	99,5	17 1/2	55,4	55,4	
1931	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	36,5/-	58,4	12,1/-	33,1	110,1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11,10/6	31,9	92/6	108,2	13 3/8	41,6	41,6	
1932	0,94	40,7	22,70	40,5	4,14	45,1	22,17/-	36,8	8,12/-	23,6	97,2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9,16/-	27,1	118,-	138,0	12 1/8	40,1	40,1	
Jan. '31	1,61	69,7	32,25	57,6	6,63	72,2	45,7/6	73,1	14,6/-	38,5	116,8/-	44,4	60/6	60,6	51/6	76,9	12,18/6	35,7	85/-	99,5	13 1/8	42,9	42,9	
Febr.	1,66	71,9	33,80	60,4	6,21	67,6	45,1/6	72,6	13,5/6	36,4	117,-/6	44,7	58/6	80,3	50/7	75,5	12,10/-	34,6	85/-	99,5	12 1/2	38,9	38,9	
Mrt.	1,47	63,6	35,00	62,5	4,94	53,8	45,1/6	72,6	13,3/6	36,2	122,1/-	46,6	58/6	80,3	48/10	72,9	12,8/6	34,3	85/-	99,5	13 1/8	41,8	41,8	
Apr.	1,35	58,4	31,60	56,4	4,20	45,8	42,15/6	68,9	12,10/-	34,3	113,4/-	43,2	58/6	80,3	49/6	73,9	11,12/-	32,1	85/-	99,5	13 1/8	40,9	40,9	
Mei	1,26	54,5	30,85	55,1	4,07 1/2	44,4	39,6/6	63,4	11,10/6	31,6	104,17/-	40,0	58/6	80,3	48/-	71,6	10,13/6	29,5	85/-	99,5	12 1/2	40,3	40,3	
Juni	1,29	55,8	33,50	59,8	4,30	46,8	36,6/6	58,5	11,11/6	31,8	106,2/6	40,5	58/6	80,3	47/1	70,3	11,10/-	31,8	85/-	99,5	12 1/8	40,1	40,1	
Juli	1,32	57,1	37,75	67,4	4,40	47,9	34,14/-	55,9	12,15/6	35,1	112,5/6	42,9	58/6	80,3	48/9	72,8	12,11/-	34,7	85/-	99,5	13 1/8	41,2	41,2	
Aug.	1,30	56,3	36,00	64,3	4,98	54,2	32,15/6	52,8	11,19/6	32,9	114,19/6	43,9	58/6	80,3	47/9	71,3	11,14/6	32,4	85/-	99,5	13 1/8	39,9	39,9	
Sept.	1,27	55,0	32,25	57,6	5,77 1/2	62,9	30,3/6	48,6	11,41/-	31,1	111,16/-	42,7	55/6	76,0	46/7	69,5	10,19/-	30,3	91/3	106,8	13 1/8	41,4	41,4	
Oct.	1,24	53,7	26,25	46,9	6,07 1/2	68,4	28,2/6	45,3	10,9/6	28,8	101,1/6	38,6	46/6	63,0	44/8	66,7	10,7/6	28,7	106/3	124,3	13 1/8	43,0	43,0	
Nov.	1,17	50,6	24,75	44,2	7,07 1/2	77,0	27,1/6	45,1	11,51/-	30,9	102,-/6	39,0	44/6	61,0	43/6	64,9	10,15/6	29,6	110/9	129,5	14 1/8	45,1	45,1	
Dec.	1,18	51,1	21,40	38,2	5,32 1/2	58,0	29,6/6	44,2	10,16/-	29,6	98,17/6	37,8	41/6	56,8	43/3	64,6	10,2/6	28,6	112/6	143,3	14 1/8	44,6	44,6	
Jan. '32	1,16	50,2	25,75	46,0	4,71	51,3	27,14/6	44,2	10,14/-	29,4	98,18/-	37,8	41,6	56,8	42/-	62,7	10,6/6	28,5	120/3	140,7	13 1/8	43,6	43,6	
Febr.	1,34	58,0	27,75	49,6	3,79	41,3	26,4/-	42,2	10,51/-	28,1	99,2/6	37,9	41/6	56,8	40/-	59,7	10,-/6	27,6	119/6	139,9	14	43,2	43,2	
Mrt.	0,98	42,4	23,65	42,2	3,42 1/2	37,3	24,18/-	40,1	9,91/-	25,9	96,6/-	36,8	44/-	60,3	40/-	59,7	9,11/-	26,4	114/-	133,5	13 1/4	42,8	42,8	
Apr.	0,99	42,9	19,60	35,0	2,77 1/2	30,2	23,8/-	37,7	8,16/6	24,2	84,15/6	32,4	45/-	61,6	37/6	56,0	9,21/-	25,2	110/3	129,0	13 1/8	40,9	40,9	
Mei	0,82	35,5	19,65	35,1	2,88	31,4	21,61/-	34,3	8,-/6	22,0	89,13/6	34,2	44/-	60,3	37/6	56,0	9,9/-	26,1	112/9	132,0	12 5/8	39,3	39,3	
Juni	1,11	48,1	24,25	43,3	3,08	33,5	20,12/6	33,2	7,51/-	19,9	84,9/-	32,3	44/-	60,3	37/6	56,0	8,13/-	23,9	113/6	137,2	12 5/8	39,3	39,3	
Juli	0,96	41,6	19,55	34,9	3,12 1/2	34,0	19,2/6	30,8	7,3/6	19,7	90,17/6	34,7	42/6	58,2	37/-	55,2	8,6/6	23,0	116,-	135,7	12 1/8	38,5	38,5	
Aug.	0,76	32,9	17,90	32,0	3,72	40,6	22,4/6	35,8	7,17/6	21,6	101,-/6	38,6	42/-	57,5	36/6	54,5	9,13/6	26,7	118/6	138,6	12 1/2	39,9	39,9	
Sept.	0,84	36,4	19,70	35,2	4,64	50,5	25,8/-	40,9	9,10/6	26,1	109,9/6	41,8	42/-	57,5	35/-	52,2	11,2/-	30,7	118/9	138,8	13	40,5	40,5	
Oct.	0,82	35,5	25,50	45,5	5,73	62,4	22,5/6	35,9	8,71/-	22,9	103,13/6	40,4	41/-	56,2	34/6	51,5	10,8/6	28,8	121/6	142,1	12 1/2	38,9	38,9	
Nov.	0,81	35,1	26,50	47,3	6,65	72,4	21,19/-	35,4	8,4/6	22,6	104,7/6	39,9	40/-	54,8	34/6	51,5	10,8/-	28,7	125/9	147,2	12 5/8	38,3	38,3	
Dec.	0,73	31,6	22,55	40,3	5,12 1/2	55,7	19,12/6	31,6	7,9/6	20,5	100,10/6	38,4	39/-	53,4	34/6	51,5	10,7/-	28,6	125/9	147,2	11 1/2	35,8	35,8	
Jan. '33	0,73	31,6	21,75	38,8	4,27	46,7	19,17/-	32,0	7,81/-	20,3	100,1/6	38,1	40/6	53,5	34/6	51,5	9,19/-	27,5	122/8	143,5	11 1/8	36,4	36,4	
Febr.	0,65	28,1	20,60	36,8	4,35	47,4	20,31/-	32,5	7,71/-	20,2	104,7/6	39,9	43/-	58,9	34/-	50,7	9,15/-	27,0	120/5	140,8	11 1/8	37,2	37,2	
Mrt.	0,53	22,9	19,40	34,6	2,80	30,5	20,-/6	32,3	7,10/-	20,6	104,18/3	40,1	43/-	58,9	34/7	51,6	10,7/-	28,6	120/5	140,8	12 1/8	38,7	38,7	
Apr.	0,54	23,4	18,55	33,1	2,07 1/2	22,6	20,11/6	33,1	7,12/6	20,9	109,17/-	42,0	43/-	58,9	35/6	53,0	10,8/6	28,8	120/1	140,4	12 1/8	39,9	39,9	
Mei	0,52	22,5	21,80	38,9	2,49	27,1	23,6/6	37,6	8,61/-	22,9	128,17/6	49,2	41/6	56,8	36/6	54,5	10,13/-	29,4	123/6	144,4	13 1/4	41,2	41,2	
Juni	0,52	22,5	23,50	42,0	2,50	27,2	25,71/-	40,8	9,41/-	25,3	151,10/-	57,9	42/-	57,5	37/-	55,2	11,12/6	32,1	123,3 1/2	143,0	13 1/4	41,2	41,2	
Juli	0,55	23,8	18,50	33,0	2,60	28,3	25,16/6	41,6	9,21/-	25,0	148,1/6	56,5	41/6	56,8	35/-	52,2	12,1/-	33,3	123/10 1/2	144,9	12 1/2	38,7	38,7	
Aug.	0,63	27,3	18,90	33,8	3,57 1/2	38,9	24,51/-	39,1	8,4/6	22,6	145,3/-	55,4	41/-	56,2	35/-	52,2	11,7/-	31,4	125/10	147,2	12	37,4	37,4	
Sept.	0,66	28,6	18,40	32,9	3,91	42,6	22,16/6	36,8	7,16/6	21,4	140,17/6	53,8	39/6	54,1	34/6	51,5	10,18/6	30,2	130/11	153,1	11 5/8	37,2	37,2	
Oct.	0,68	29,4	19,45	34,7	4,68	51,0	22,11/-	35,5	7,14/-	21,1	145,5/-	55,5	39/6	54,1	34/6	51,5	10,13/-	29,4	131/1	153,3	11 7/8	37,0	37,0	
Nov.	0,65	28,1	20,80	37,1	5,80	63,2	20,6/6	32,7	7,13/6	21,1	150,9/6	57,5	40/-	54,8	34/6	51,5	9,19/-	27,6	128,5 1/2	150,1	12 1/4	38,1	38,1	
Dec.	0,60	26,0	20,40	36,4	5,47 1/2	59,6	21,11/-	33,9	7,12/-	20,9	153,8/6	58,6	40/6	55,5	36/-	53,7	9,19/-	27,5	126,2 1/2	147,6	12 1/8	39,1	39,1	
2 Jan. '34	0,54 1/2	23,4	19,50	35,9	4,95	53,9	21,31/-	34,8	7,81/-	20,3	152,3/6	58,1	40/6	55,5	36/-	53,7	9,16/-	27,1	127,-	148,5	12 1/8	40,3	40,3	
8	1,-	1,-	5,-	54,9	5,1-	54,3	21,31/-	34,1	7,31/-	19,6	150,10/-	57,5	40/6	55,5	36/-	53,7	9,10/-	26,3	126/8	148,1	12 1/8	39,9	39,9	

6 Sept. 1239 79 K.G. La Plata. 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. Van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli 1933 62/63

	BOUWMATERIALEN										KOLONIALE PRODUCTEN											
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEENEN				CACAO G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java-en Sumatrathee p. 1/2 KG.		INDEXCIJFER			
	f.	o/o	f.	o/o	f.	o/o	sh.	o/o	f.	o/o	cts.	o/o	Sh.	o/o	f.	o/o	cts.	o/o	Grondstoffen	Koloniale producten		
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,-	100,-	42/6	100,-	35,87 1/2	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/-	115,3	34,-	94,8												

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 8 Januari 1934.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f 24.452.707,54 Bijbnk. „ 517.077,17 Ag.sch. „ 4.406.026,55	f	29.375.811,26
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	„	—
Idem eigen portef.	f 1.402.500,—	„	1.402.500,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	.....	„	—
Beleeningen incl., vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 97.119.026,17 ¹⁾ Bijbnk. „ 4.262.348,09 Ag.sch. „ 41.279.114,19	f	142.660.488,45
Op Effecten	..... f 140.462.051,55 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	..... f 2.198.436,90	„	142.660.488,45 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	.....	„	—
Munt, Goud	..... f 106.712.500,—		
Muntmat., Goud	..... f 816.748.328,04		
	f 923.460.828,04		
Munt, Zilver, enz.	..... f 25.877.729,02		
Muntmat., Zilver	.....	„	949.338.557,06 ²⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfond	.....	„	21.372.735,81
Gebouwen en Meub. der Bank	.....	„	5.000.000,—
Diverse rekeningen	.....	„	11.297.641,17
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	.....	„	18.331.195,17
	f 1.178.778.928,92		
Passiva.			
Kapitaal	..... f 20.000.000,—		
Reservefond	..... f 3.749.272,82		
Bijzondere reserve	..... f 5.000.000,—		
Pensioenfond	..... f 8.770.082,11		
Bankbiljetten in omloop	..... f 914.666.410,—		
Bankassignatiën in omloop	..... f 45.305,86		
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 45.777.712,53		
Anderen	f 176.834.908,58	„	222.612.621,11
Diverse rekeningen	.....	„	3.935.237,02
	f 1.178.778.928,92		

Beschikbaar metaalsaldo ..... f 494.928.185,87
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..... f 1.237.320.460,—
¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) ..... f 76.424.425,—
²⁾ Waarvan in het buitenland ..... f 9.801.788,53

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
8 Jan. '34	106712	816.748	914.666	222.658	494.928	83
2 „ '34	106711	816.748	940.200	206.158	491.395	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾	
8 Jan. 1934	29.376	—	142.660	1.402	11.298	
2 „ 1934	30.607	—	148.574	1.403	11.840	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
6 Jan. '34 ²⁾	143.450	—	191.080	27.900	55.858
30 Dec. '33 ²⁾	142.990	—	186.440	28.340	57.078
9 Dec. 1933	109.076	36.187	190.031	27.797	58.131
2 „ 1933	107.776	36.438	185.986	29.995	57.822
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
6 Jan. '34 ²⁾	1.000	73.070	—	14.960	66
30 Dec. '33 ²⁾	900	71.620	—	12.410	67
9 Dec. 1933	748	9.085	53.165	13.170	67
2 „ 1933	554	9.002	53.791	11.948	67
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
3 Jan. 1934	191.644	382.075	68.653	25.560	13.998
27 Dec. 1933	191.687	391.982	58.744	16.756	13.395
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
3 Jan. '34	89.882	16.735	127.727	36.511	69.569	38,4
27 Dec. '33	88.037	22.156	101.216	36.545	59.705	37,3
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarrv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
29 Dec. '33	77.098	580	16	5.882	1.143	2.921	3.200
22 „ '33	76.945	681	34	4.987	1.143	2.917	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
29 Dec. '33	6.122	2.513	82.613	261	2.061	13.414
22 „ '33	6.166	2.315	80.562	178	2.073	14.343
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
30 Dec. 1933	386,2	43,0	9,4	3.177,0	183,3
23 „ 1933	391,6	48,5	6,9	2.916,7	59,9
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
30 Dec. 1933	259,4	559,1	3.645,0	639,8	212,4
23 „ 1933	250,6	525,0	3.451,5	449,0	207,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	94,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 30, 23 Dec. 1933, resp. 17, 34 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en atersen						Schatkist	Partic.
4 Jan. 1934	2.747	67	835	40	347	40	3.466	163	438
28 Dec. 1933	2.734	—	786	52	—	—	3.419	217	384

¹⁾ 1933.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	„Other cash” ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
20 Dec. '33	3.570,1	2.646,0	191,7	115,2	113,4
13 „ '33	3.571,6	2.662,2	216,7	118,2	116,2

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
20 Dec. '33	2.431,6	3.091,9	2.811,8	144,9	60,4	63,7
13 „ '33	2.431,6	3.038,2	2.891,6	145,3	60,2	63,9

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem. ³⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
13 Dec. '33	25	8.471	8.048	1.907	15.867	4.356
6 „ '33	24	8.497	8.103	1.824	15.806	4.367

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.